Renty z tytułu niezdolności do pracy oraz renty rodzinne przyznane w 2020 roku z powodu wypadków przy pracy i chorób zawodowych

DEPARTAMENT STATYSTYKI I PROGNOZ AKTUARIALNYCH

Warszawa 2021

ZUS
ZAKŁAD UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH

Opracował: Andrzej Czajkowski Wydział Badań Statystycznych

Akceptowała: Izabela Tomczyk Wicedyrektor Departamentu

Statystyki i Prognoz Aktuarialnych

www.zus.pl

www.psz.zus.pl

SPIS TREŚCI

Str.

1. Wprowadzenie..... 5
2. Poszkodowani w wypadkach przy pracy – dane GUS..... 8
3. Renty z tytułu niezdolności do pracy wypłacane przez ZUS..... 10
4. Renty z tytułu niezdolności do pracy wypadkowe przyznane przez ZUS w 2020 roku..... 12
5. Renty rodzinne wypłacane przez ZUS..... 43
6. Renty rodzinne wypadkowe przyznane przez ZUS w 2020 roku..... 45
7. Podsumowanie..... 52

1. WPROWADZENIE

Zagadnienia związane z wypadkami przy pracy i chorobami zawodowymi są przedmiotem wielu regulacji prawnych, w tym dotyczących kwalifikacji tych zdarzeń, procedur postępowania przy ustalaniu ich okoliczności i przyczyn oraz uprawnień poszkodowanych do świadczeń z ubezpieczenia społecznego i odszkodowań określonych w przepisach prawa pracy.

W myśl obowiązujących od 1 stycznia 2003 r. przepisów z zakresu ubezpieczeń społecznych z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1205) oraz z tytułu wypadków lub chorób zawodowych powstałych w szczególnych okolicznościach (Dz. U. z 2020 r., poz. 984), osobie ubezpieczonej, która uległa wypadkowi przy pracy lub u której stwierdzono chorobę zawodową, a także członkom rodziny w przypadku śmierci ubezpieczonego wskutek takiego wypadku lub choroby - przysługują następujące świadczenia:

- zasiłek chorobowy - dla ubezpieczonego, u którego stwierdzono czasową niezdolność do pracy spowodowaną wypadkiem przy pracy lub chorobą zawodową,
- świadczenie rehabilitacyjne - dla ubezpieczonego, który po wyczerpaniu zasiłku chorobowego z tytułu wypadku lub choroby zawodowej jest nadal niezdolny do pracy, a dalsze leczenie lub rehabilitacja lecznicza rokują odzyskanie zdolności do pracy,
- zasiłek wyrównawczy - dla ubezpieczonego będącego pracownikiem, którego wynagrodzenie uległo obniżeniu wskutek stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu,
- jednorazowe odszkodowanie - dla ubezpieczonego, który doznał stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu, lub dla członków rodziny zmarłego ubezpieczonego lub rencisty,
- renta z tytułu niezdolności do pracy - dla ubezpieczonego, który stał się niezdolny do pracy wskutek wypadku przy pracy lub choroby zawodowej,
- renta szkoleniowa - dla ubezpieczonego, w stosunku do którego orzeczono celowość przekwalifikowania ze względu na niezdolność do pracy w dotychczasowym zawodzie spowodowaną wypadkiem przy pracy lub chorobą zawodową,
- renta rodzinna - dla członków rodziny zmarłego ubezpieczonego lub rencisty uprawnionego do renty z tytułu wypadku przy pracy lub choroby zawodowej,
- dodatek pielęgnacyjny,
- dodatek do renty rodzinnej - dla sieroty zupełnej.

Poniższe opracowanie zawiera analizę świadczeń długookresowych przyznanych poszkodowanym w skutek wypadków przy pracy lub chorób zawodowych, tj.:

- rent z tytułu niezdolności do pracy wypadkowych – ubezpieczonym z orzeczoną całkowitą lub częściową niezdolnością do pracy,
- rent rodzinnych wypadkowych – członkom rodziny zmarłego ubezpieczonego lub rencisty.

* * *

Pojęciem **wypadku przy pracy** określa się zdarzenie nagłe, nieplanowane i niepożądane, wywołane przyczyną zewnętrzną, którego skutkiem jest uraz lub śmierć, które nastąpiło w związku z pracą:

- podczas lub w związku z wykonywaniem przez pracownika zwykłych czynności albo poleceń przełożonych,
- podczas lub w związku z wykonywaniem przez pracownika czynności na rzecz pracodawcy nawet bez polecenia,
- w czasie pozostawania pracownika w dyspozycji pracodawcy w drodze między siedzibą pracodawcy a miejscem wykonywania obowiązku wynikającego ze stosunku pracy, a także:
- podczas podróży służbowej, podczas szkolenia w zakresie samoobrony lub przy wykonywaniu zadań zleconych przez działające u pracodawcy organizacje związkowe.

Ustalenia okoliczności i przyczyn wypadków przy pracy dokonuje się w protokole powypadkowym – w odniesieniu do pracowników albo w karcie wypadku przy pracy – w odniesieniu do pozostałych ubezpieczonych w trybie określonym przepisami Kodeksu pracy oraz rozporządzeniem Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 24 maja 2019 r. w sprawie wzoru protokołu ustalenia okoliczności i przyczyn wypadku przy pracy (Dz. U. 2019 r., poz. 1071).

Podmioty ustalające okoliczności i przyczyny wypadku przy pracy to m.in.:

- pracodawca – w stosunku do pracowników,
- Zakład Ubezpieczeń Społecznych – w stosunku do prowadzących pozarolniczą działalność oraz osób z nimi współpracujących, w tym przypadku zgłoszenia wypadku przy pracy dokonuje się niezwłocznie w terenowej jednostce organizacyjnej Zakładu, właściwej ze względu na siedzibę prowadzenia działalności.

Podstawą przyznania i wypłaty świadczenia długoterminowego jest orzeczenie lekarza orzecznika ZUS, który stwierdza na podstawie posiadanej dokumentacji (protokołu powypadkowego, karty wypadku) związek niezdolności do pracy z wypadkiem.

Tryb uznawania zdarzenia za wypadek przy pracy, kwalifikacja prawna zdarzenia, wzór karty wypadku i termin jej sporządzania są określone w Obwieszczeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 9 lipca 2013r. (Dz. U. 2013 r., poz. 1618).

Zgodnie z Kodeksem pracy za **chorobę zawodową** uważa się chorobę wymienioną w wykazie chorób zawodowych, jeżeli w wyniku oceny warunków pracy można stwierdzić bezspornie lub z wysokim prawdopodobieństwem, że została ona spowodowana działaniem czynników szkodliwych dla zdrowia występujących w środowisku pracy albo w związku ze sposobem wykonywania pracy, zwanych narażeniem zawodowym. Przy czym rozpoznanie choroby zawodowej u pracownika lub byłego pracownika może nastąpić w okresie jego zatrudnienia w narażeniu zawodowym albo po zakończeniu pracy w takim narażeniu, pod warunkiem wystąpienia udokumentowanych objawów chorobowych w okresie ustalonym w wykazie chorób zawodowych. Wykaz 26 chorób, które są uznawane za zawodowe, szczegółowe zasady postępowania w sprawach zgłaszania podejrzenia, rozpoznania i stwierdzenia chorób zawodowych oraz podmioty właściwe w tych sprawach zostały określone w Obwieszczeniu Prezesa Rady Ministrów z dnia 4 września 2013 r. (Dz. U. 2013 r., poz. 1367).

Podstawę do przyznania świadczeń z tytułu choroby zawodowej stanowi decyzja o stwierdzeniu choroby zawodowej wydana przez właściwego inspektora sanitarnego, który w celu wydania decyzji wykorzystuje:

- materiał dowodowy,
- ocenę narażenia zawodowego pracownika,
- orzeczenie lekarza orzecznika o stopniu i trwałości naruszenia sprawności organizmu powodującego utratę zdolności do pracy i jego związku z chorobą.

* * *

Źródłem danych do niniejszego opracowania było przeprowadzone w poszczególnych oddziałach ZUS pełne ankietowe badanie statystyczne, w wyniku którego zgromadzono dane o 1 457 osobach, którym w 2020 r. przyznano rentę wypadkową z tytułu całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy z powodu wypadku przy pracy lub choroby zawodowej oraz dane o 210 rodzinnych rentach wypadkowych przyznanych w 2020 r.

Uwaga: *Ze względu na zaokrąglenia danych, w niektórych przypadkach sumy składników mogą się nieznacznie różnić od podanych wielkości "ogółem".*

2. Poszkodowani w wypadkach przy pracy – dane GUS

Wypadki przy pracy są jednym z obszarów szeroko rozumianych warunków pracy badanych przez GUS. Badanie to pozwala na gromadzenie informacji o zaistniałych wypadkach przy pracy oraz o osobach poszkodowanych w tych wypadkach, jak również na analizę skali, struktury zdarzeń, przyczyn oraz konsekwencji wypadków przy pracy. Dane o wypadkach przy pracy, poza gospodarstwami indywidualnymi w rolnictwie, uzyskiwane są ze statystycznej karty wypadku przy pracy i obejmują wszystkie wypadki przy pracy, jak również wypadki traktowane na równi z wypadkami przy pracy. Za jeden wypadek przy pracy liczy się wypadek każdej pracującej osoby poszkodowanej w wypadku zarówno indywidualnym, jak i zbiorowym. Za ciężki wypadek przy pracy uważa się wypadek, w wyniku którego nastąpiło ciężkie uszkodzenie ciała, a mianowicie: utrata wzroku, słuchu, mowy lub inne uszkodzenie ciała albo rozstrój zdrowia naruszające podstawowe funkcje organizmu, a także choroba nieuleczalna lub zagrażająca życiu, trwała choroba psychiczna, trwała, całkowita lub znaczna niezdolność do pracy w zawodzie albo trwałe poważne zeszpecenie lub zniekształcenie ciała.

W 2020 roku według badania GUS liczba poszkodowanych oraz wskaźnik wypadkowości ogółem obniżyły się w stosunku do ubiegłego roku. Ogólna liczba poszkodowanych w wypadkach przy pracy oraz wypadkach traktowanych na równi z wypadkami przy pracy wyniosła 62,7 tys. osób, tj. o 24,6% mniej w stosunku do ubiegłego roku. Na spadek ogólnej liczby poszkodowanych w wypadkach przy pracy miał wpływ przede wszystkim spadek liczby wypadków z innym skutkiem (lekkich) o 24,7% oraz wypadków ciężkich o 4,9%. Liczba wypadków śmiertelnych, którym uległo 189 osób zwiększyła się nieznacznie o 2,7%.

Wskaźnik wypadkowości (poza gospodarstwami indywidualnymi w rolnictwie), tj. *liczba osób poszkodowanych na 1000 pracujących*, zmniejszył się z 6,15 w 2019 r. do 4,62 w 2020 r.

Tabl. 1 Poszkodowani w wypadkach przy pracy*) według wybranych sekcji gospodarki narodowej**) w 2020 r.

Wyszczególnienie		Ogółem		W wypadkach		
a – liczby bezwzględne b – na 1000 pracujących		w liczbach bezwzględnych	w odsetkach	śmiertelnych	ciężkich	z innym skutkiem
OGÓŁEM	**a**	**62 740**	**100,0**	**189**	**371**	**62 180**
	b	4,62	x	0,01	0,03	4,58
w tym:						
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	**a**	**862**	**1,4**	**12**	**11**	**839**
	b	4,78	x	0,07	0,06	4,65
Górnictwo i wydobywanie	**a**	**1 994**	**3,2**	**14**	**11**	**1 969**
	b	13,18	x	0,09	0,07	13,02
Przetwórstwo przemysłowe	**a**	**21 624**	**34,5**	**35**	**174**	**21 415**
	b	7,50	x	0,01	0,06	7,43
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	**a**	**494**	**0,8**	**5**	**4**	**485**
	b	4,42	x	0,04	0,04	4,34
Budownictwo	**a**	**3 872**	**6,2**	**39**	**57**	**3 776**
	b	4,28	x	0,04	0,06	4,18
Handel i naprawy	**a**	**8 218**	**13,1**	**15**	**31**	**8 172**
	b	3,35	x	0,01	0,01	3,33
Transport i gospodarka magazynowa	**a**	**5 146**	**8,2**	**40**	**16**	**5 090**
	b	5,55	x	0,04	0,02	5,49
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	**a**	**2 423**	**3,9**	**5**	**15**	**2 403**
	b	3,64	x	0,01	0,02	3,61
Edukacja	**a**	**2 684**	**4,3**	**2**	**7**	**2 675**
	b	2,22	x	0,00	0,01	2,21
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	**a**	**6 959**	**11,1**	**1**	**8**	**6 950**
	b	7,74	x	0,00	0,01	7,73

*) *zgłoszonych w danym okresie.*
**) *według Polskiej Klasyfikacji Działalności 2007.*
Źródło : Dane statystyczne GUS – Departament Badań Demograficznych i Rynku Pracy – Informacje sygnalne: „Wypadki przy pracy w 2020 r. (dane wstępne)" marzec 2021.

3. Renty z tytułu niezdolności do pracy wypadkowe wypłacane przez ZUS

Z roku na rok obserwujemy spadek liczby wypłacanych rent z tytułu niezdolności do pracy, w tym także rent wypadkowych.

W 2020 r. wypłacano przeciętnie miesięcznie 678,1 tys. rent z tytułu niezdolności do pracy, w tym 156,0 tys. rent wypadkowych. W 2020 roku w porównaniu z rokiem poprzednim przeciętna miesięczna liczba rencistów była niższa o 6,6%, a rencistów pobierających renty wypadkowe o 3,9%.

Przeciętna miesięczna wypłata renty z tytułu niezdolności do pracy kształtowała się na poziomie 1 997,97 zł., zaś renty wypadkowej była 1,7 razy wyższa i wynosiła 3 320,71 zł. W porównaniu z rokiem 2019 przeciętna miesięczna wysokość renty z tytułu niezdolności do pracy była wyższa o 7,0% a renty wypadkowej o 5,0%.

Renty z tytułu wypadku przy pracy wypłacano przeciętnie miesięcznie dla 69,3 tys. rencistów, zaś z tytułu chorób zawodowych dla 76,8 tys. osób.

Tabl. 2 Renty z tytułu niezdolności do pracy ogółem i renty wypadkowe wypłacane przez ZUS w latach 2019 - 2020

Wyszczególnienie a – rok poprzedni = 100		Przeciętna miesięczna liczba rencistów *) w tys.	Przeciętna miesięczna wypłata renty **) w zł.
renty z tytułu niezdolności do pracy – ogółem	2019	726,4	1 867,10
	2020	**678,1**	**1 997,97**
	a	93,4	107,0
w tym:			
renty z tytułu niezdolności do pracy – wypadkowe	2019	162,3	3 163,52
	2020	**156,0**	**3 320,71**
	a	96,1	105,0

**) bez osób, które obok świadczenia pracowniczego mają również prawo do świadczenia rolniczego*
***) łącznie z emeryturą, w przypadku zbiegu uprawnień*

Rys. 1 Przeciętna miesięczna liczba rencistów otrzymujących renty z tytułu niezdolności do pracy w latach 2019 - 2020

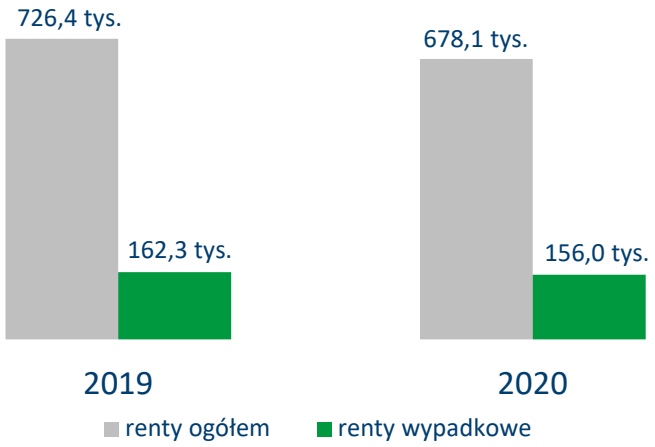

Tabl. 3 Renty z tytułu niezdolności do pracy wypadkowe wypłacane przez ZUS w 2020 r.

Wyszczególnienie	Przeciętna miesięczna liczba rencistów*) w tys.
OGÓŁEM	**156,0**
renty z tytułu wypadku przy pracy	69,3
renty z tytułu wypadku w drodze do lub z pracy**)	9,9
renty z tytułu choroby zawodowej	76,8

*) *bez osób, które obok świadczenia pracowniczego mają również prawo do świadczenia rolniczego*
**) *dotyczy tylko rent przyznanych na skutek wypadku w drodze do lub z pracy, który miał miejsce przed 2003 r.*

Rys. 2 Struktura rent z tytułu niezdolności do pracy wypadkowych wypłacanych przez ZUS w 2020 r.

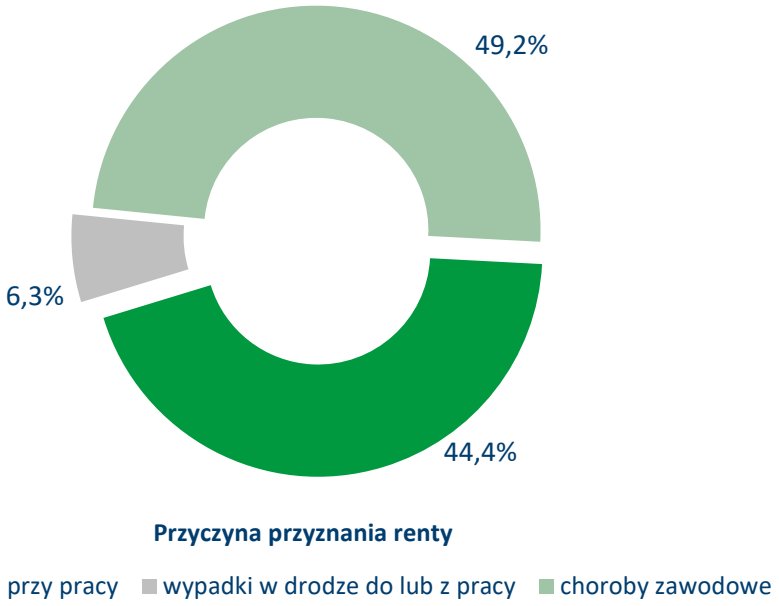

4. Renty z tytułu niezdolności do pracy wypadkowe przyznane przez ZUS w 2020 roku

Następstwem wypadku przy pracy lub choroby zawodowej może być czasowa lub długotrwała niezdolność do pracy lub powstanie uszczerbku na zdrowiu**.** Fakty te mogą stanowić podstawę roszczeń ubezpieczonych do przyznania i wypłaty im świadczeń z tytułu ubezpieczenia wypadkowego. Przedmiotem analizy w opracowaniu są tylko świadczenia długookresowe czyli renty z tytułu niezdolności do pracy wypadkowe przyznane ubezpieczonemu z orzeczoną całkowitą lub częściową niezdolnością do pracy.

W 2020 r. **renty z tytułu niezdolności do pracy wypadkowe** wypłacano przeciętnie miesięcznie dla 156,0 tys. osób, co stanowiło 23,0% ogółu pobierających renty z tytułu niezdolności do pracy.

Renty z tytułu niezdolności do pracy wypadkowe przyznano 1 457 osobom. Renty z tytułu niezdolności do pracy przyznane na skutek wypadku przy pracy stanowiły 77,6% ogółu rent wypadkowych i było ich o 1,4% mniej niż w roku 2019.

Najliczniejszą zbiorowość wśród rencistów, którzy ulegli wypadkom przy pracy stanowili renciści, którym orzeczono częściową niezdolność do pracy – 85,7%. Natomiast wśród osób, u których stwierdzono chorobę zawodową, w 92,0% przypadków orzeczono częściową niezdolność do pracy.

Wśród osób, którym przyznano renty z tytułu niezdolności do pracy wypadkowe 74,4% stanowili mężczyźni. W populacji mężczyzn w 84,3% przypadków przyznano renty z tytułu wypadku przy pracy (z tytułu choroby zawodowej pozostałe 15,7%). W populacji kobiet w 2020 r. renty przyznane na skutek wypadku przy pracy stanowiły 57,9% rent, zaś pozostałe 42,1% to renty przyznane na skutek choroby zawodowej.

W stosunku do roku ubiegłego, nie zmieniła się struktura rencistów w grupach wiekowych. Najliczniejszą, tj. 25,5% grupę rencistów stanowiły osoby w wieku 60-64 lata, a na drugim miejscu znalazła się grupa osób w wieku 55-59 lat, jej udział stanowił 18,6 %. Średni wiek świadczeniobiorców, którym przyznano rentę z tytułu niezdolności do pracy wypadkową wyniósł 52,6 roku; dla populacji mężczyzn – 52,1 roku, a dla populacji kobiet – 54,0 roku.

Najwięcej rent z tytułu niezdolności do pracy wypadkowych przyznano zatrudnionym w przemyśle – 36,7% ogółu rent wypadkowych, w budownictwie – 19,1%, w handlu i naprawach – 10,1%, w edukacji – 9,7%, w transporcie i gospodarce magazynowej – 8,6%, opiece zdrowotnej i pomocy społecznej – 2,9%.

Rozpatrując liczbę przyznanych rent w odniesieniu do 1000 pracujących (poza rolnictwem indywidualnym) należy zauważyć, że największe natężenie odnotowano w rolnictwie, łowiectwie, leśnictwie i rybactwie (0,577), budownictwie (0,287), przemyśle (0,167) oraz transporcie i gospodarce magazynowej (0,135).

Dominującą grupę zawodową, której przyznano rentę z tytułu niezdolności do pracy spowodowanej wypadkiem przy pracy lub chorobą zawodową stanowiły osoby zatrudnione jako operatorzy maszyn i urządzeń wydobywczych i przetwórczych – 11,8% ogółu przyznanych rent. W dalszej kolejności byli to: robotnicy budowlani – 11,7%, kierowcy i operatorzy pojazdów – 11,4%, robotnicy obróbki metali i mechanicy maszyn i urządzeń – 10,6% specjaliści nauczania i wychowania – 8,6%, oraz robotnicy wykonujący prace proste w górnictwie, przemyśle, budownictwie i transporcie – 7,8%. Odmienna jednak była przyczyna, z tytułu której przyznano renty dla tych grup zawodowych. I tak, w przypadku specjalistów nauczania i wychowania główną przyczyną przyznania renty z tytułu niezdolności do pracy wypadkowej była choroba zawodowa – 93,7% przyznanych rent. Wśród robotników budowlanych czy też kierowców i operatorów pojazdów, podstawową przyczyną przyznania renty (ponad 90%) były wypadki przy pracy.

Analogicznie jak w 2019 r., pod względem liczby przyznawanych rent z tytułu niezdolności do pracy wypadkowych, dominowały województwa: śląskie – 18,2% ogółu tych rent, wielkopolskie (14,9%), mazowieckie (11,5%) i dolnośląskie (8,9%). Jednak analizując liczbę przyznanych rent w przeliczeniu na 1000 pracujących (poza rolnictwem indywidualnym) należy zauważyć, że największe natężenie przyznawanych rent z tytułu niezdolności do pracy wypadkowych odnotowano w województwie lubelskim (0,180), śląskim (0,162) i wielkopolskim (0,159), najmniejsze zaś w województwie opolskim (0,038) i małopolskim (0,064).

Przeciętny staż (bez stażu hipotetycznego) osób, którym przyznano w 2020 roku renty z tytułu niezdolności do pracy wypadkowe wyniósł 27 lat (26 lat dla mężczyzn, 27 lat dla kobiet). W strukturze stażu (łącznie ze stażem hipotetycznym) – udział okresów składkowych wyniósł 77,6%, okresów nieskładkowych – 8,8%, natomiast stażu hipotetycznego – 13,6%.

Przeciętna wysokość podstawy wymiaru rent z tytułu niezdolności do pracy wypadkowych przyznanych w 2020 r., kształtowała się na poziomie 82,04% przeciętnego wynagrodzenia i w stosunku do roku poprzedniego była wyższa o 1,2 pkt. procentowego.

● Renty z tytułu niezdolności do pracy spowodowane wypadkiem przy pracy.

Najczęściej wypadki przy pracy, wskutek których przyznano renty z tytułu niezdolności do pracy były spowodowane wydarzeniami będącymi odchyleniem od stanu normalnego, takimi jak: poślizgnięcie się, upadek osoby oraz uszkodzenie, rozerwanie, pęknięcie, ześlizgnięcie, upadek, załamanie się czynnika materialnego. W ogólnej liczbie rent z tytułu niezdolności do pracy

przyznanych na skutek wypadków przy pracy, z tytułu tych wydarzeń przyznano świadczenia dla 55,6% osób.

Podobnie jak w 2019 roku, wydarzeniami najczęściej powodującymi uraz były: zderzenie z nieruchomym obiektem lub uderzenie w nieruchomy obiekt, uderzenie przez obiekt w ruchu. W ogólnej liczbie rent z tytułu niezdolności do pracy przyznanych na skutek wypadków, z tytułu tych wydarzeń przyznano renty dla 57,2% osób.

Renty z tytułu niezdolności do pracy spowodowane wypadkiem przy pracy przyznawane były przede wszystkim zatrudnionym w przemyśle – 35,4% ogółu rent, których przyczyną przyznania był wypadek przy pracy, w budownictwie – 23,5%, handlu i naprawach – 12,5% oraz w transporcie i gospodarce magazynowej – 10,6%. Rozpatrując liczbę przyznanych rent w przeliczeniu na 1000 pracujących (poza rolnictwem indywidualnym) należy zauważyć, że największe natężenie odnotowano w rolnictwie, łowiectwie, leśnictwie i rybactwie (0,406), budownictwie (0,273), przemyśle (0,125) oraz transporcie i gospodarce magazynowej (0,130).

Spośród świadczeniobiorców, którym przyznano rentę z tytułu niezdolności do pracy spowodowaną wypadkiem przy pracy, ok. 72,2% tej populacji uległo urazom i zatruciom oraz innym określonym skutkom działania czynników zewnętrznych, takim jak: urazy układu kostno-stawowego, oparzenia termiczne, chemiczne.

Najwięcej rent z tytułu niezdolności do pracy spowodowanej wypadkiem przy pracy przyznano w województwie – śląskim 16,9% ogółu rent z tego tytułu. W dalszej kolejności były to województwa: wielkopolskie – 14,8%, mazowieckie – 11,8%, dolnośląskie – 7,9% i kujawsko-pomorskie – 7,7%. Rozpatrując liczbę przyznanych rent w przeliczeniu na 1000 pracujących (poza rolnictwem indywidualnym) największe natężenie przyznawanych rent na skutek wypadków przy pracy odnotowano w województwie: kujawsko-pomorskim (0,137), lubelskim (0,136) oraz wielkopolskim (0,122); najmniejsze zaś w województwie opolskim (0,035) oraz małopolskim (0,050).

● Renty z tytułu niezdolności do pracy spowodowane chorobą zawodową.

Jedną z konsekwencji, wynikającą z zatrudnienia w warunkach szkodliwych i uciążliwych, są choroby zawodowe. Podobnie jak w 2019 r., w przyczynach przyznawania rent z tytułu niezdolności do pracy spowodowanej chorobą zawodową dominowały dwa schorzenia: choroby narządu głosu (37,3% ogółu rent z tytułu choroby zawodowej) i pylice płuc (19,3%). W dalszej kolejności były: choroby układu ruchu (9,8%) oraz choroby zakaźne (8,3%). W populacji kobiet podstawową przyczyną przyznania renty z tytułu choroby zawodowej były choroby narządu głosu – 65,6% ogółu przyznanych rent z tego tytułu, zaś w populacji mężczyzn były to: pylice płuc – 34,1%, oraz uszkodzenia słuchu – 14,1%.

Tabl. 4 Renty z tytułu niezdolności do pracy wypadkowe przyznane w latach 2019 – 2020 według płci rencistów i okoliczności powstania niezdolności

Wyszczególnienie a – rok poprzedni = 100		Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
OGÓŁEM[*)]	2019	1 519	1 144	375
	2020	**1 457**	**1 084**	**373**
	a	95,9	94,8	99,5
z tego z tytułu:				
wypadków przy pracy	2019	1 146	951	195
	2020	**1 130**	**914**	**216**
	a	98,6	96,1	110,8
chorób zawodowych	2019	373	193	180
	2020	**327**	**170**	**157**
	a	87,7	88,1	87,2

[*)] ponadto: w 2020 r. przyznano 2 renty z tytułu niezdolności do pracy powstałej na skutek wypadków w drodze do lub z pracy, które zaistniały jeszcze w 2002 r. (tj. przed wejściem od 1 stycznia 2003 r. ustawy wypadkowej)

Rys. 3 Struktura rent z tytułu niezdolności do pracy wypadkowych przyznanych w latach 2019 - 2020 według okoliczności powstania niezdolności do pracy

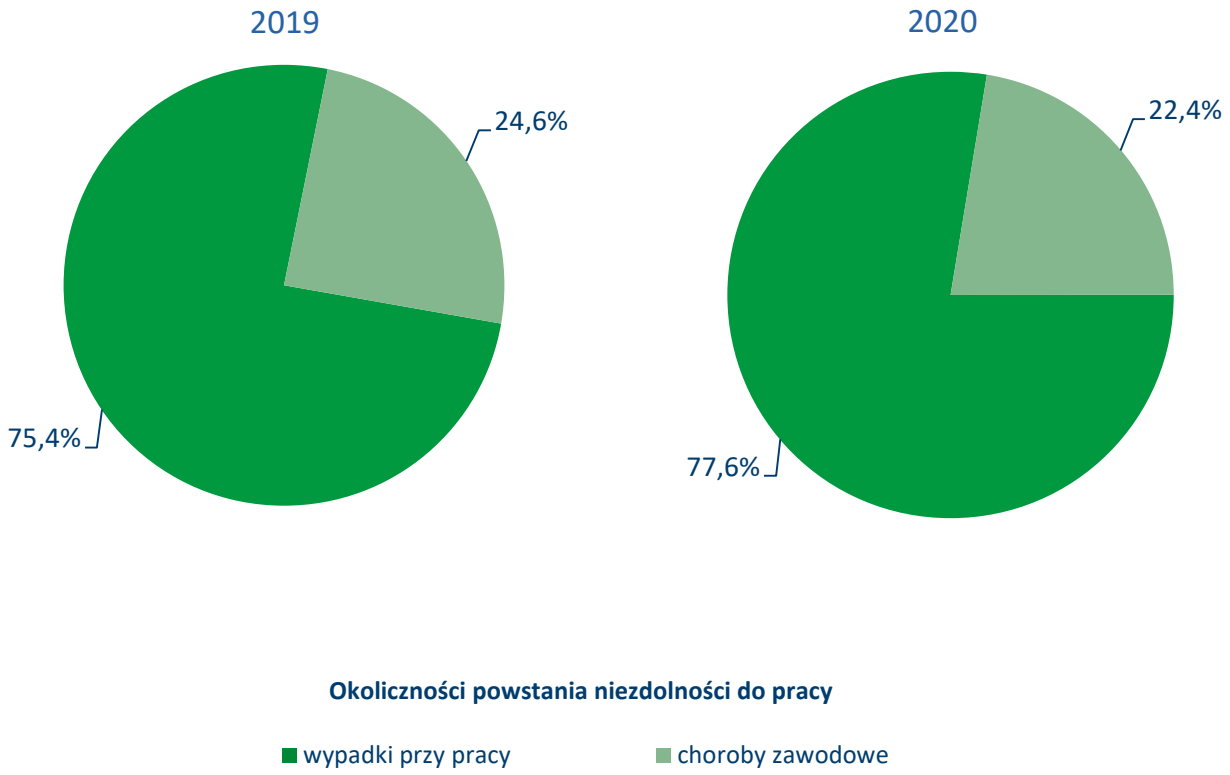

Tabl. 5 Struktura rent z tytułu niezdolności do pracy wypadkowych przyznanych w 2020 r. według płci rencistów i okoliczności powstania niezdolności

Okoliczności powstania niezdolności do pracy	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
		w % ogółem	
OGÓŁEM	**100,0**	74,4	25,6
z tego:			
wypadki przy pracy	**100,0**	80,9	19,1
choroby zawodowe	**100,0**	52,0	48,0

Tabl. 6 Renty z tytułu niezdolności do pracy wypadkowe przyznane w latach 2019 – 2020 według stopnia tej niezdolności i okoliczności jej powstania

Wyszczególnienie a – rok poprzedni = 100		Ogółem	Stopień niezdolności do pracy		
			całkowita niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji	całkowita niezdolność do pracy	częściowa niezdolność do pracy
OGÓŁEM	2019	1 519	49	185	1 285
	2020	**1 457**	**24**	**164**	**1 269**
	a	95,9	49,0	88,6	98,8
z tego z tytułu:					
wypadków przy pracy	2019	1 146	43	170	933
	2020	**1 130**	**19**	**143**	**968**
	a	98,6	44,2	84,1	103,8
chorób zawodowych	2019	373	6	15	352
	2020	**327**	**5**	**21**	**301**
	a	87,7	83,3	140,0	85,5

Rys. 4 Renty z tytułu niezdolności do pracy wypadkowe przyznane w latach 2019 - 2020 według stopnia niezdolności do pracy

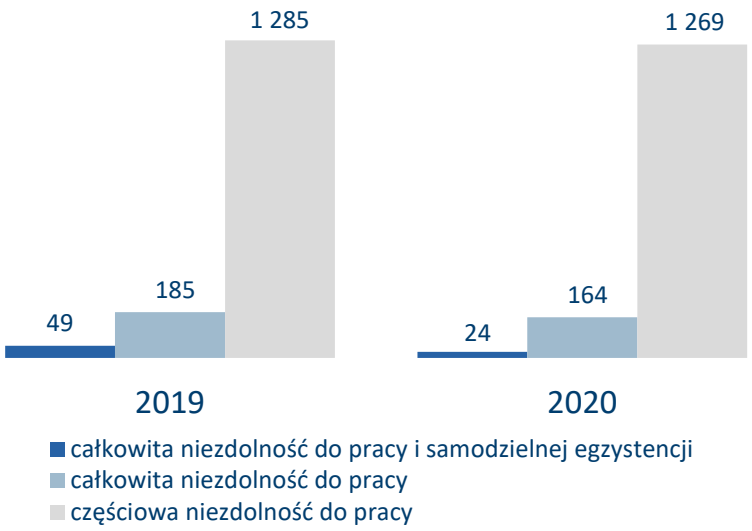

Rys. 5 Struktura rent z tytułu niezdolności do pracy wypadkowych przyznanych w 2020 r. według stopnia niezdolności do pracy i okoliczności jej powstania

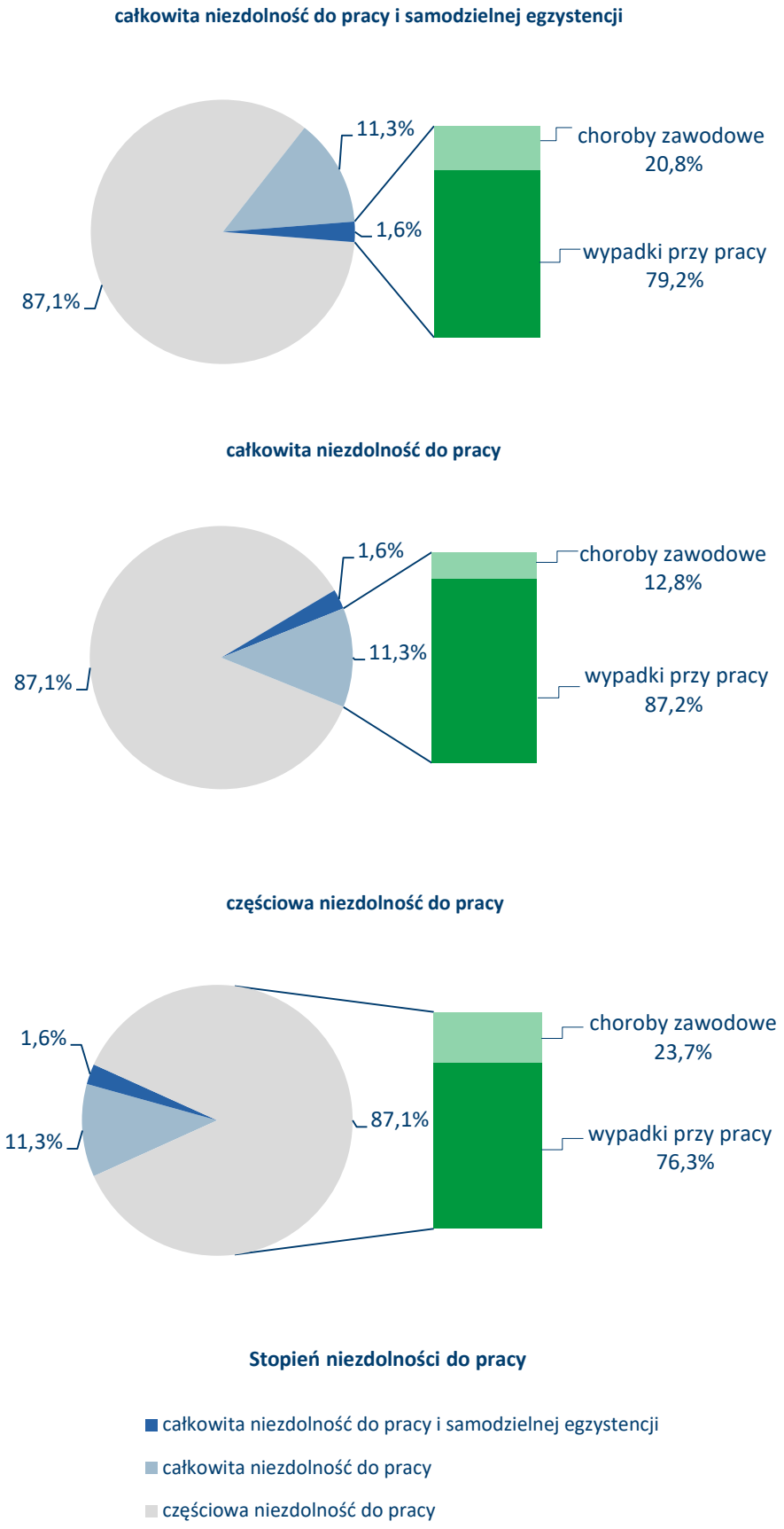

Tabl. 7 Renty z tytułu niezdolności do pracy wypadkowe przyznane w latach 2019 – 2020 według płci, okoliczności powstania niezdolności do pracy i okresu trwania niezdolności

Wyszczególnienie a – rok poprzedni = 100		Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
OGÓŁEM	2019	1 519	1 144	375
	2020	**1 457**	**1 084**	**373**
	a	95,9	94,8	99,5
renty z tytułu niezdolności do pracy:				
okresowej	2019	1 324	1 017	307
	2020	**1 294**	**978**	**316**
	a	97,7	96,2	102,9
trwałej	2019	195	127	68
	2020	**163**	**106**	**57**
	a	83,6	83,5	83,8
w związku z:				
wypadkiem przy pracy	2019	1 146	951	195
	2020	**1 130**	**914**	**216**
	a	98,6	96,1	110,8
renty z tytułu niezdolności do pracy:				
okresowej	2019	1 101	911	190
	2020	**1 074**	**868**	**206**
	a	97,5	95,3	108,4
trwałej	2019	45	40	5
	2020	**56**	**46**	**10**
	a	124,4	115,0	200,0
chorobą zawodową	2019	373	193	180
	2020	**327**	**170**	**157**
	a	87,7	88,1	87,2
renty z tytułu niezdolności do pracy:				
okresowej	2019	223	106	117
	2020	**220**	**110**	**110**
	a	98,7	103,8	94,0
trwałej	2019	150	87	63
	2020	**107**	**60**	**47**
	a	71,3	69,0	74,6

Tabl. 8 Struktura rent z tytułu niezdolności do pracy wypadkowych przyznanych w 2020 r. według okoliczności powstania niezdolności, okresu trwania niezdolności oraz płci rencistów

Wyszczególnienie	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
	w odsetkach		
OGÓŁEM	**100,0**	**100,0**	**100,0**
renty z tytułu niezdolności do pracy:			
okresowej	88,8	90,2	84,7
trwałej	11,2	9,8	15,3
w związku z:			
wypadkiem przy pracy	**100,0**	**100,0**	**100,0**
renty z tytułu niezdolności do pracy:			
okresowej	95,0	95,0	95,4
trwałej	5,0	5,0	4,6
chorobą zawodową	**100,0**	**100,0**	**100,0**
renty z tytułu niezdolności do pracy:			
okresowej	67,3	64,7	70,1
trwałej	32,7	35,3	29,9

Rys. 6 Struktura rent z tytułu niezdolności do pracy wypadkowych przyznanych w 2020 r. według okoliczności powstania niezdolności i okresu przyznania rent

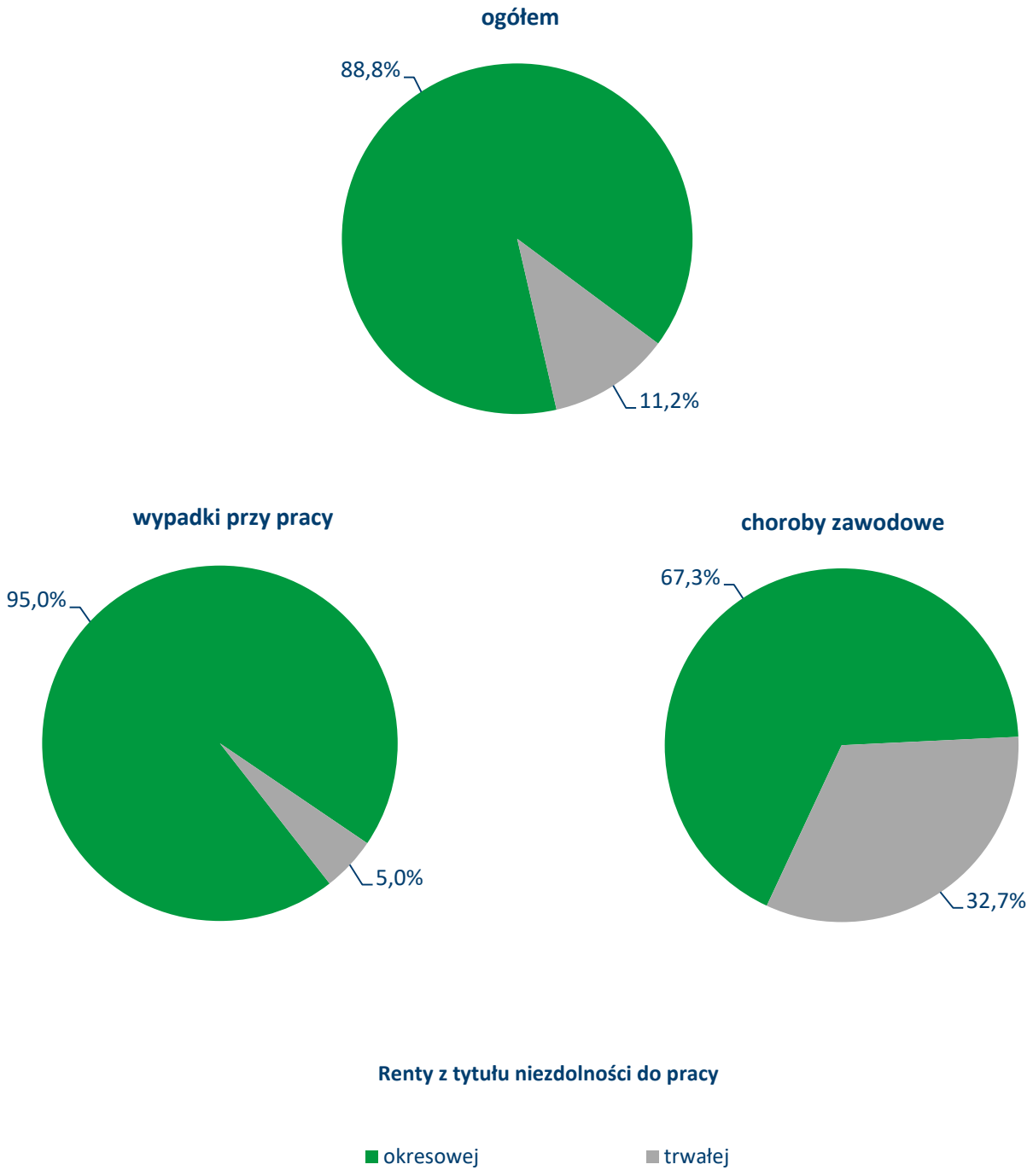

Tabl. 9 Struktura rent z tytułu niezdolności do pracy wypadkowych przyznanych w 2020 r. według wieku i płci rencistów

Wiek	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
	w odsetkach		
OGÓŁEM	**100,0**	**100,0**	**100,0**
24 lata i mniej	1,8	2,1	0,8
25 – 29	2,9	3,2	1,9
30 – 34	4,6	5,0	3,5
35 – 39	5,7	6,5	3,5
40 – 44	8,1	8,7	6,4
45 – 49	11,2	11,6	9,9
50 – 54	13,0	12,9	13,4
55 – 59	18,6	14,9	29,2
60 – 64	25,5	25,5	25,7
65 lat i więcej	8,6	9,6	5,6

Tabl. 10 Struktura rent z tytułu niezdolności do pracy wypadkowych przyznanych w 2020 r. według wieku rencistów i okoliczności powstania niezdolności

Wiek	Ogółem	Okoliczności powstania niezdolności	
		wypadek przy pracy	choroba zawodowa
	w odsetkach		
OGÓŁEM	**100,0**	**100,0**	**100,0**
24 lata i mniej	1,8	2,3	-
25 – 29	2,9	3,7	-
30 – 34	4,6	5,9	-
35 – 39	5,7	7,3	0,3
40 – 44	8,1	9,9	1,8
45 – 49	11,2	13,5	3,4
50 – 54	13,0	15,0	6,4
55 – 59	18,6	17,5	22,3
60 – 64	25,5	22,1	37,3
65 lat i więcej	8,6	2,8	28,4

Rys. 7 Struktura osób, którym w 2020 r. przyznano rentę z tytułu niezdolności do pracy wypadkową według płci i wieku

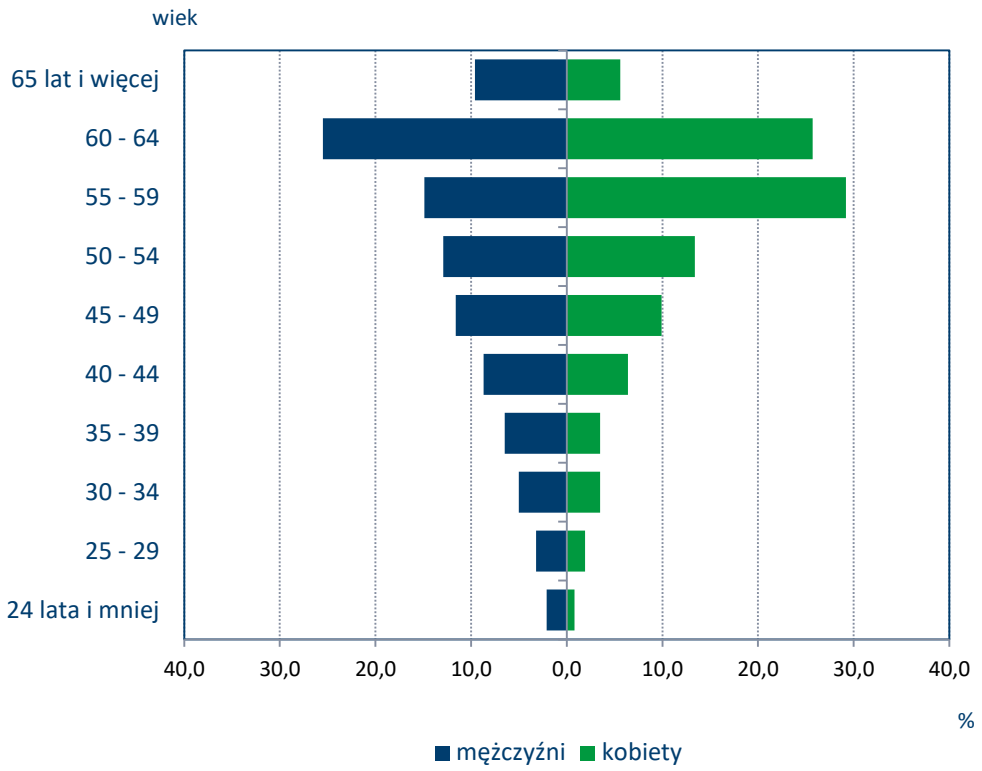

Tabl. 11 Renty z tytułu niezdolności do pracy wypadkowe przyznane w 2020 r. według płci rencistów i wybranych sekcji gospodarki narodowej

Wyszczególnienie	Ogółem		Mężczyźni		Kobiety	
	liczba	w odset-kach	liczba	w odset-kach	liczba	w odset-kach
OGÓŁEM	**1 457**	**100,0**	**1 084**	**100,0**	**373**	**100,0**
w tym:						
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	64	4,4	60	5,5	4	1,1
Górnictwo i wydobywanie	87	6,0	87	8,0	-	-
Przetwórstwo przemysłowe	421	28,9	324	29,9	97	26,0
Budownictwo	279	19,1	273	25,2	6	1,6
Handel i naprawy	147	10,1	96	8,9	51	13,7
Transport i gospodarka magazynowa	125	8,6	114	10,5	11	2,9
Edukacja	141	9,7	22	2,0	119	31,9
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	42	2,9	9	0,8	33	8,8

Tabl. 12 Renty z tytułu niezdolności do pracy wypadkowe przyznane w 2020 r. według okoliczności powstania niezdolności i wybranych sekcji gospodarki narodowej

Wyszczególnienie	Ogółem	Okoliczności powstania niezdolności		Ogółem na 1000 pracujących*)
		wypadek przy pracy	choroba zawodowa	
OGÓŁEM	**1 457**	**1 130**	**327**	**0,110**
w tym:				
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	64	45	19	0,577
Górnictwo i wydobywanie	87	42	45	0,646
Przetwórstwo przemysłowe	421	332	89	0,151
Budownictwo	279	265	14	0,287
Handel i naprawy	147	141	6	0,064
Transport i gospodarka magazynowa	125	120	5	0,135
Edukacja	141	22	119	0,117
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	42	25	17	0,047

*) *poza rolnictwem indywidualnym.*

Rys. 8 Struktura rent z tytułu niezdolności do pracy wypadkowych przyznanych w 2020 r. według sekcji gospodarki narodowej

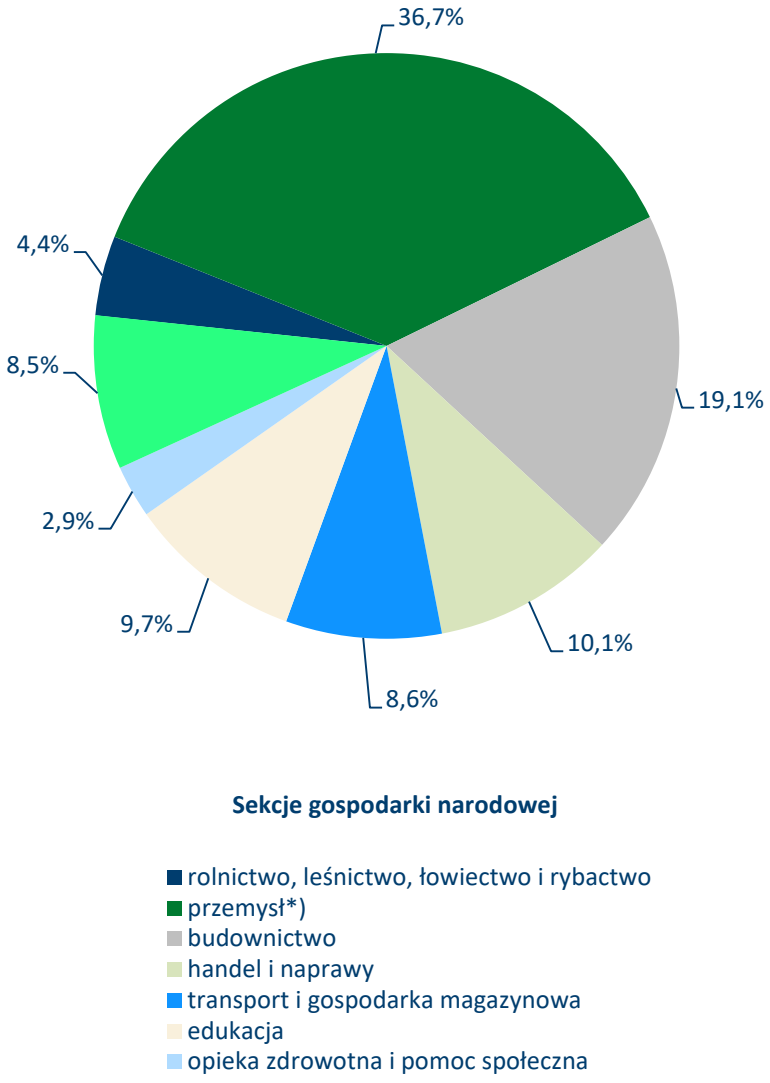

*) *przemysł: górnictwo i wydobywanie; przetwórstwo przemysłowe; wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych; dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją.*

Tabl. 13 Renty z tytułu niezdolności do pracy wypadkowe przyznane w 2020 r. według okoliczności powstania niezdolności oraz wybranych zawodów i specjalności*) poszkodowanych

Wyszczególnienie	Ogółem		Okoliczności powstania niezdolności			
			wypadek przy pracy		choroba zawodowa	
	liczba	w odset-kach	liczba	w odset-kach	liczba	w odset-kach
OGÓŁEM	**1 457**	**100,0**	**1 130**	**100,0**	**327**	**100,0**
w tym:						
Kierownicy do spraw produkcji i usług	31	2,1	27	2,4	4	1,2
Specjaliści nauk fizycznych, matematycznych i technicznych	20	1,4	10	0,9	10	3,1
Specjaliści nauczania i wychowania	126	8,6	8	0,7	118	36,1
Średni personel nauk fizycznych, chemicznych i technicznych	32	2,2	24	2,1	8	2,4
Pracownicy do spraw finansowo-statystycznych i ewidencji materiałowej	21	1,4	21	1,9	-	-
Pracownicy usług osobistych	26	1,8	22	1,9	4	1,2
Sprzedawcy i pokrewni	54	3,7	53	4,7	1	0,3
Leśnicy i rybacy	22	1,5	14	1,2	8	2,4
Robotnicy budowlani i pokrewni (z wyłączeniem elektryków)	171	11,7	161	14,2	10	3,1
Robotnicy obróbki metali, mechanicy maszyn i urządzeń i pokrewni	154	10,6	119	10,5	35	10,7
Elektrycy i elektronicy	34	2,3	31	2,7	3	0,9
Robotnicy w przetwórstwie spożywczym, obróbce drewna, produkcji wyrobów tekstylnych i pokrewni	86	5,9	71	6,3	15	4,6
Operatorzy maszyn i urządzeń wydobywczych i przetwórczych	172	11,8	110	9,7	62	19,0
Monterzy	23	1,6	17	1,5	6	1,8
Kierowcy i operatorzy pojazdów	166	11,4	154	13,6	12	3,7
Pomoce domowe i sprzątaczki	28	1,9	27	2,4	1	0,3
Robotnicy wykonujący prace proste w górnictwie, przemyśle, budownictwie i transporcie	114	7,8	109	9,6	5	1,5

*) *zawody i specjalności według Klasyfikacji wprowadzonej Rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 7 sierpnia 2014 r. (Dz. U. 2014 r., poz. 1145)*

Tabl. 14 Renty z tytułu niezdolności do pracy wypadkowe przyznane w 2020 r. według województw w przeliczeniu na 1000 pracujących

Województwa	Renty z tytułu niezdolności do pracy wypadkowe		
	Ogółem	w odsetkach	na 1000 pracujących *)
OGÓŁEM	**1 457**	**100,0**	**0,110**
Dolnośląskie	129	8,9	0,120
Kujawsko-pomorskie	99	6,8	0,156
Lubelskie	98	6,7	0,180
Lubuskie	49	3,4	0,154
Łódzkie	66	4,5	0,079
Małopolskie	76	5,2	0,064
Mazowieckie	167	11,5	0,070
Opolskie	11	0,8	0,038
Podkarpackie	81	5,6	0,134
Podlaskie	29	2,0	0,091
Pomorskie	59	4,0	0,072
Śląskie	265	18,2	0,162
Świętokrzyskie	23	1,6	0,070
Warmińsko-mazurskie	41	2,8	0,106
Wielkopolskie	217	14,9	0,159
Zachodniopomorskie	47	3,2	0,090

*) *poza rolnictwem indywidualnym.*

Rys. 9 Renty z tytułu niezdolności do pracy wypadkowe przyznane w 2020 r. według województw w przeliczeniu na 1000 pracujących *)

**) poza rolnictwem indywidualnym*

***) liczba województw*

Rys. 10 Renty z tytułu niezdolności do pracy wypadkowe przyznane w 2020 r. według województw i okoliczności powstania niezdolności do pracy

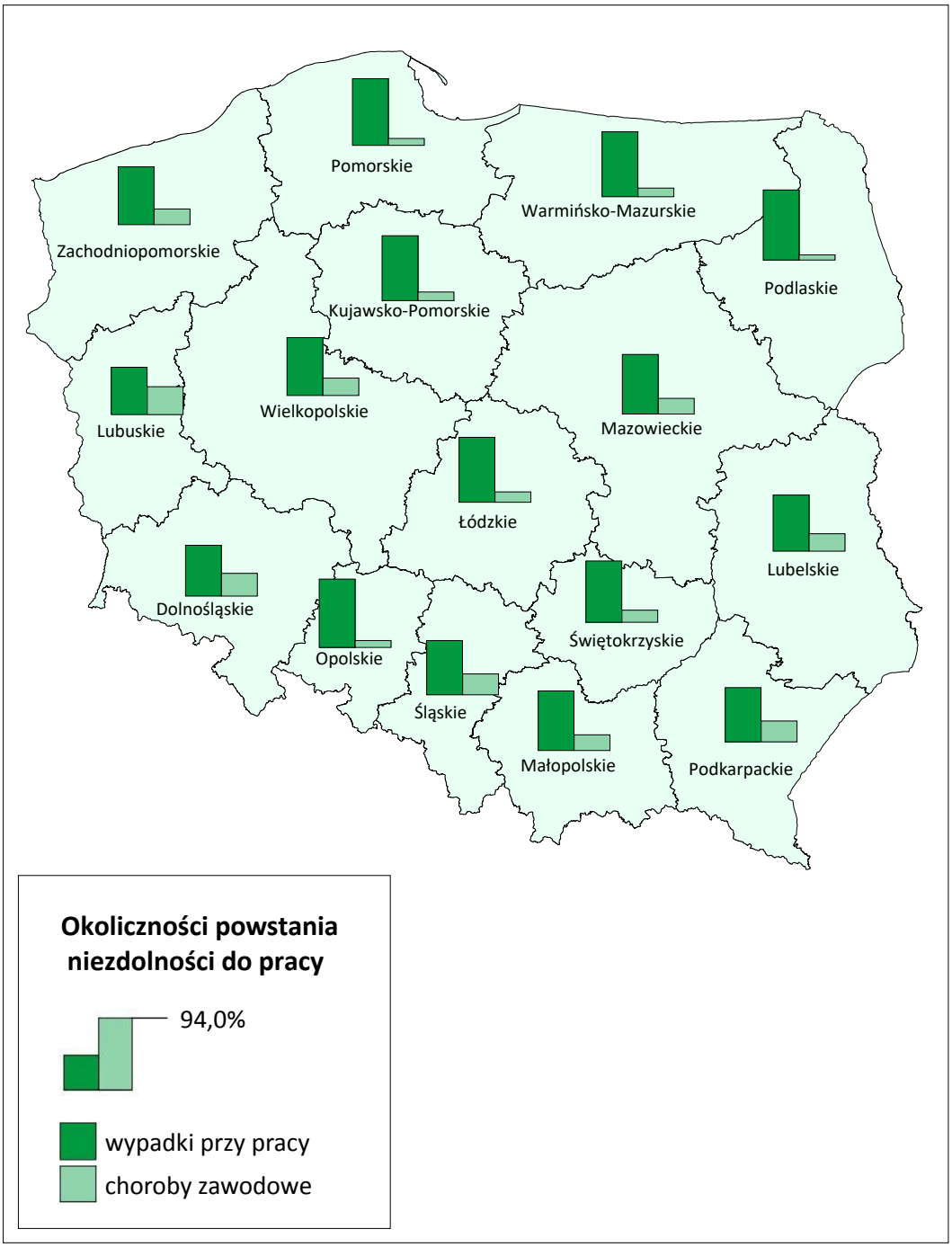

Tabl. 15 Struktura rent z tytułu niezdolności do pracy wypadkowych przyznanych w 2020 r. według stażu i płci rencistów

Staż*) w latach	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
	w odsetkach		
OGÓŁEM	**100,0**	**100,0**	**100,0**
5 lat i mniej	8,2	8,9	5,9
6 – 10	7,8	7,5	8,6
11 – 15	8,9	8,6	9,7
16 – 20	8,8	9,5	6,7
21 – 25	10,7	11,6	8,0
26 – 30	12,4	13,4	9,4
31 – 35	12,8	11,3	16,9
36 lat i więcej	30,6	29,2	34,9
Przeciętny staż	**26,6**	**26,3**	**27,4**

Tabl. 16 Struktura rent z tytułu niezdolności do pracy wypadkowych przyznanych w 2020 r. według stażu rencistów i okoliczności powstania niezdolności

Staż*) w latach	Ogółem	Okoliczności powstania niezdolności	
		wypadek przy pracy	choroba zawodowa
	w odsetkach		
OGÓŁEM	**100,0**	**100,0**	**100,0**
5 lat i mniej	8,2	10,4	0,6
6 – 10	7,8	9,9	0,3
11 – 15	8,9	10,7	2,4
16 – 20	8,8	10,6	2,4
21 – 25	10,7	11,9	6,4
26 – 30	12,4	12,0	13,5
31 – 35	12,8	12,2	14,7
36 lat i więcej	30,6	22,2	59,6
Przeciętny staż	**26,6**	**23,9**	**35,6**

*) *staż zawiera staż składkowy i nieskładkowy (bez stażu hipotetycznego)*
przeciętny staż liczony z pełnej liczby miesięcy składkowych i nieskładkowych

Rys. 11 Struktura według stażu*) i płci osób którym przyznano rentę z tytułu niezdolności do pracy wypadkową w 2020 r.

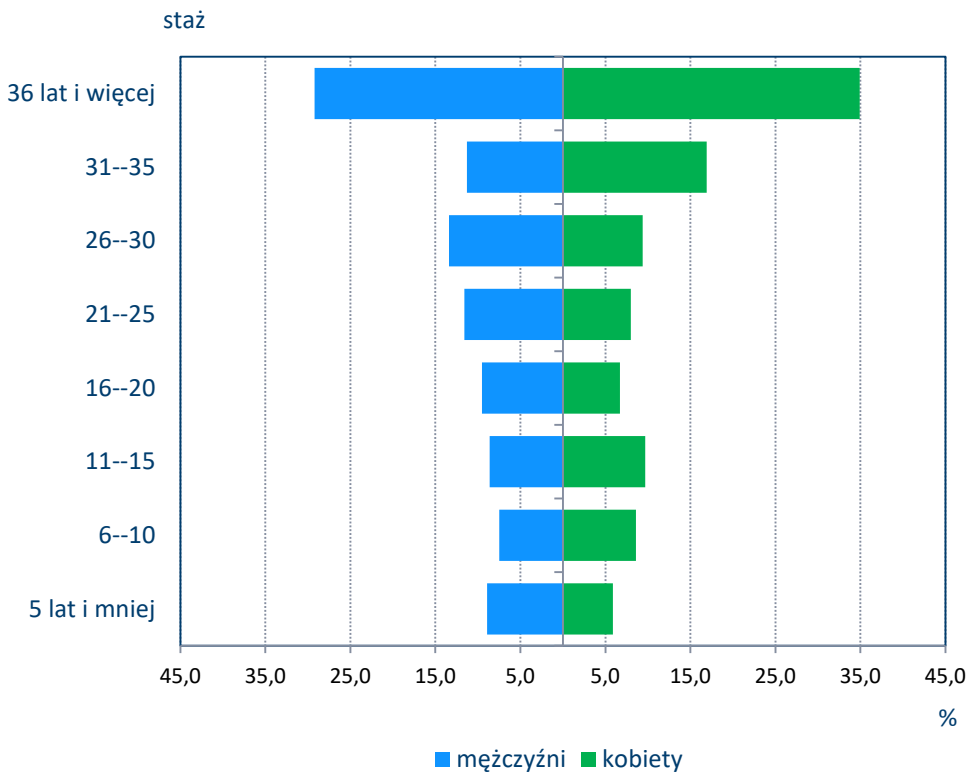

**) staż bez stażu hipotetycznego*

Rys. 12 Struktura stażu osób, którym przyznano renty z tytułu niezdolności do pracy wypadkowe w 2020 r.

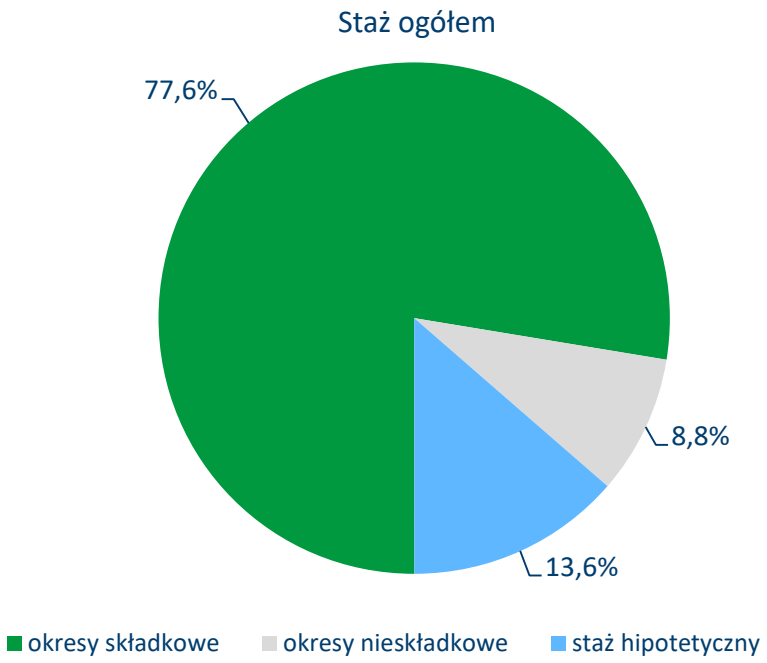

Tabl. 17 Renty z tytułu niezdolności do pracy spowodowanej wypadkiem przy pracy przyznane w 2020 r. według wybranych wydarzeń będących odchyleniem od stanu normalnego*), powodujących wypadki i sekcji gospodarki narodowej

Wyszczególnienie	Ogółem	w tym wydarzenia będące odchyleniem od stanu normalnego:					
		Odchylenie związane z elektrycznością, pożar, wybuch	Wyrzut wyciek, emisja substancji szkodliwych	Uszkodzenie, rozerwanie, pęknięcie ześlizgnięcie, upadek, załamanie się czynnika materialnego	Utrata kontroli nad: maszyną środkami transportu, transportowanym ładunkiem, narzędziem, obiektem, zwierzęciem	Poślizgnięcie, potknięcie się, upadek osoby	Ruch ciała związany z wysiłkiem fizycznym (prowadzący na ogół do urazu wewnętrznego)
OGÓŁEM	**1 130**	**16**	**17**	**244**	**236**	**384**	**40**
w tym:							
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	45	1	1	15	7	12	2
Górnictwo i wydobywanie	42	1	5	15	8	10	-
Przetwórstwo przemysłowe	332	6	4	71	88	89	16
Budownictwo	265	3	4	65	38	112	5
Handel i naprawy	141	2	-	32	33	47	5
Transport i gospodarka magazynowa	120	-	1	20	32	44	3
Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	33	2	-	3	2	13	3

Tabl. 18 Renty z tytułu niezdolności do pracy spowodowanej wypadkiem przy pracy przyznane w 2020 r. według wybranych wydarzeń powodujących uraz*) i sekcji gospodarki narodowej

Wyszczególnienie	Ogółem	w tym wydarzenia powodujące uraz:					
		Kontakt z prądem elektrycznym, temperaturą, niebezpiecznymi substancjami i preparatami chemicznymi	Tonięcie, zakopanie, zamknięcie	Zderzenie z / uderzenie w nieruchomy obiekt	Uderzenie przez obiekt w ruchu	Kontakt z przedmiotem ostrym, szorstkim, chropowatym	Uwięzienie, zmiażdżenie
OGÓŁEM	**1 130**	**31**	**9**	**367**	**279**	**95**	**101**
w tym:							
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	45	3	-	13	13	2	1
Górnictwo i wydobywanie	42	-	3	10	18	3	3
Przetwórstwo przemysłowe	332	9	1	89	74	36	59
Budownictwo	265	8	3	103	58	25	14
Handel i naprawy	141	3	-	50	37	13	13
Transport i gospodarka magazynowa	120	2	-	42	42	6	4
Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	33	2	-	11	8	1	1

*) *klasyfikacja wydarzeń będących odchyleniem od stanu normalnego i wydarzeń powodujących uraz na podstawie Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie statystycznej karty wypadku przy pracy (Dz. U. 2009 r., nr 14 poz. 80).*

Tabl. 19 Renty z tytułu niezdolności do pracy spowodowanej wypadkiem przy pracy przyznane w 2020 r. według wybranych sekcji gospodarki narodowej w przeliczeniu na 1000 pracujących.

Wyszczególnienie	Renty z tytułu niezdolności do pracy spowodowanej wypadkiem przy pracy		
	Ogółem	w odsetkach	na 1000 pracujących *)
OGÓŁEM	**1 130**	**100,0**	**0,085**
w tym:			
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	45	4,0	0,406
Górnictwo i wydobywanie	42	3,7	0,312
Przetwórstwo przemysłowe	332	29,4	0,119
Budownictwo	265	23,5	0,273
Handel i naprawy	141	12,5	0,061
Transport i gospodarka magazynowa	120	10,6	0,130
Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	33	2,9	0,058
Edukacja	22	1,9	0,018
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	25	2,2	0,028

Rys. 13 Renty z tytułu niezdolności do pracy spowodowanej wypadkiem przy pracy przyznane w 2020 r. według wybranych sekcji gospodarki narodowej w przeliczeniu na 1000 pracujących*)

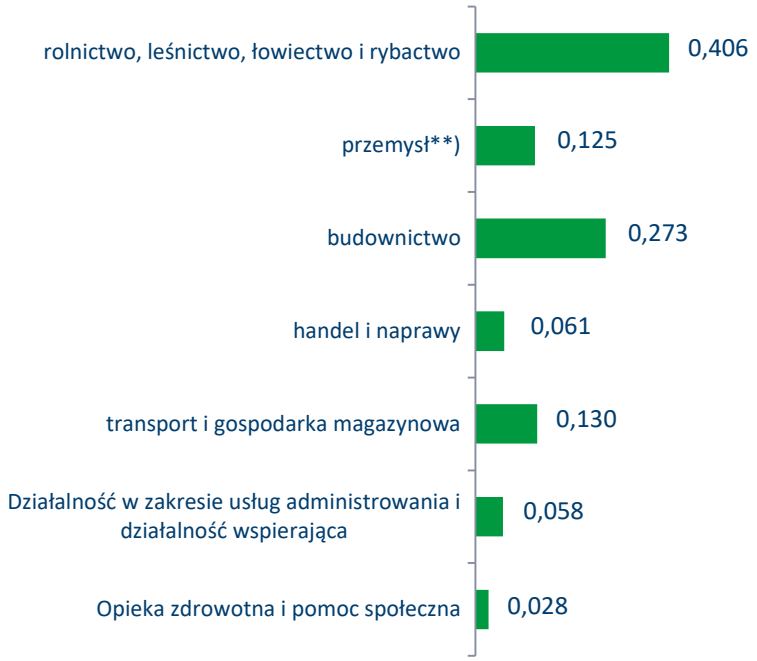

*) *poza rolnictwem indywidualnym.*

**) *przemysł: górnictwo i wydobywanie; przetwórstwo przemysłowe; wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych; dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją.*

Tabl. 20 Renty z tytułu niezdolności do pracy spowodowanej wypadkiem przy pracy przyznane w 2020 r. według wybranych grup chorobowych*) i płci rencistów

Grupy chorobowe	Ogółem		Mężczyźni		Kobiety	
	liczba	w odset-kach	liczba	w odset-kach	liczba	w odset-kach
OGÓŁEM	**1 130**	**100,0**	**914**	**100,0**	**216**	**100,0**
w tym:						
Urazy, zatrucia i inne określone skutki działania czynników zewnętrznych	816	72,2	677	74,1	139	64,4
Choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego i tkanki łącznej	120	10,6	82	9,0	38	17,6
Choroby układu nerwowego	30	2,7	20	2,2	10	4,6
Choroby oka i przydatków oka	10	0,9	10	1,1	-	-
Choroby układu krążenia	14	1,2	11	1,2	3	1,4
Zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania	14	1,2	10	1,1	4	1,9

Tabl. 21 Renty z tytułu niezdolności do pracy spowodowanej wypadkiem przy pracy przyznane w 2020 r. według wybranych grup chorobowych*) i stopnia niezdolności do pracy

Grupy chorobowe	Ogółem		Stopień niezdolności do pracy					
			całkowita niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji		całkowita niezdolność do pracy		częściowa niezdolność do pracy	
	liczba	w % ogółem	liczba	w % ogółem	liczba	w % ogółem	liczba	w % ogółem
OGÓŁEM	**1 130**	**100,0**	**19**	**1,7**	**143**	**12,7**	**968**	**85,7**
w tym:								
Urazy, zatrucia i inne określone skutki działania czynników zewnętrznych	816	100,0	9	1,1	103	12,6	704	86,3
Choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego i tkanki łącznej	120	100,0	-	-	11	9,2	109	90,8
Choroby układu nerwowego	30	100,0	7	23,3	5	16,7	18	60,0
Choroby oka i przydatków oka	10	100,0	-	-	1	10,0	9	90,0
Choroby układu krążenia	14	100,0	1	7,1	5	35,7	8	57,1
Zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania	14	100,0	-	-	2	14,3	12	85,7

*) *grupy chorobowe według Międzynarodowej Klasyfikacji Chorób i Problemów Zdrowotnych. Rewizja X.*

Rys. 14 Renty z tytułu niezdolności do pracy spowodowanej wypadkiem przy pracy przyznane w latach 2019 – 2020 według wybranych grup chorobowych

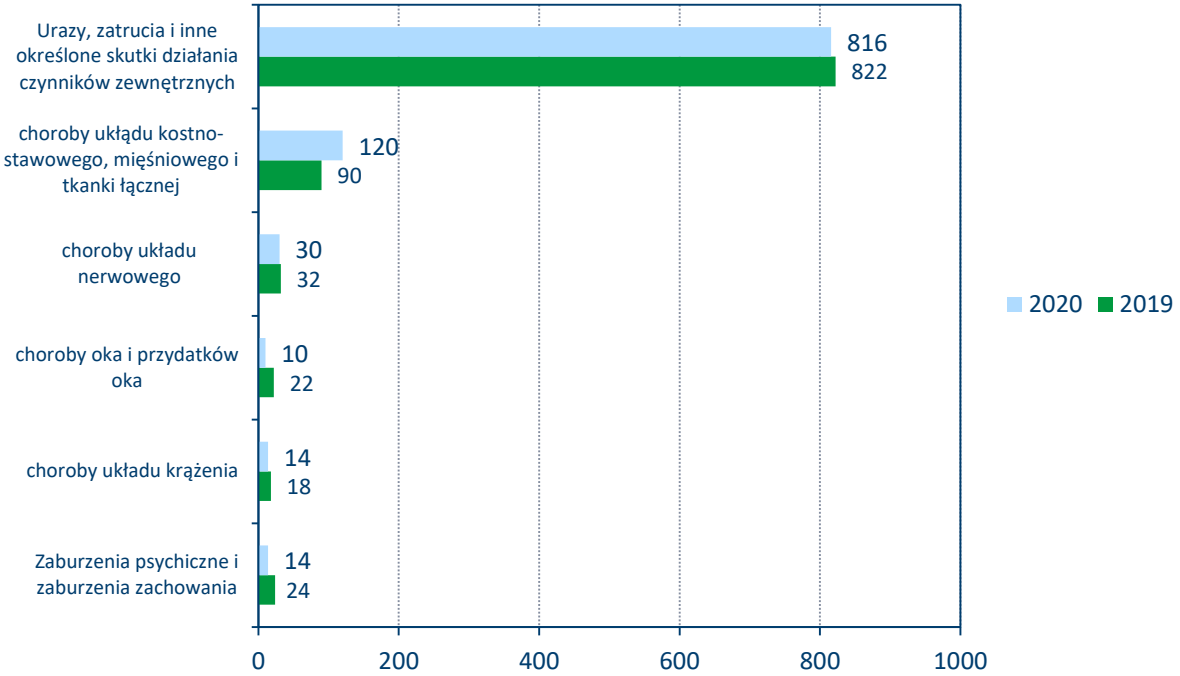

Tabl. 22 Renty z tytułu niezdolności do pracy spowodowanej wypadkiem przy pracy przyznane w 2020 r. według województw w przeliczeniu na 1000 pracujących

Województwa	Renty z tytułu niezdolności do pracy spowodowanej wypadkiem przy pracy		
	Ogółem	w odsetkach	na 1000 pracujących *)
OGÓŁEM	**1 130**	**100,0**	**0,085**
Dolnośląskie	89	7,9	0,083
Kujawsko-pomorskie	87	7,7	0,137
Lubelskie	74	6,5	0,136
Lubuskie	31	2,7	0,098
Łódzkie	57	5,0	0,068
Małopolskie	60	5,3	0,050
Mazowieckie	133	11,8	0,056
Opolskie	10	0,9	0,035
Podkarpackie	59	5,2	0,098
Podlaskie	27	2,4	0,085
Pomorskie	53	4,7	0,065
Śląskie	191	16,9	0,117
Świętokrzyskie	19	1,7	0,058
Warmińsko-mazurskie	36	3,2	0,093
Wielkopolskie	167	14,8	0,122
Zachodniopomorskie	37	3,3	0,071

*) *poza rolnictwem indywidualnym.*

Rys. 15 Renty z tytułu niezdolności do pracy spowodowanej wypadkiem przy pracy przyznane w 2020 r. według województw w przeliczeniu na 1000 pracujących *)

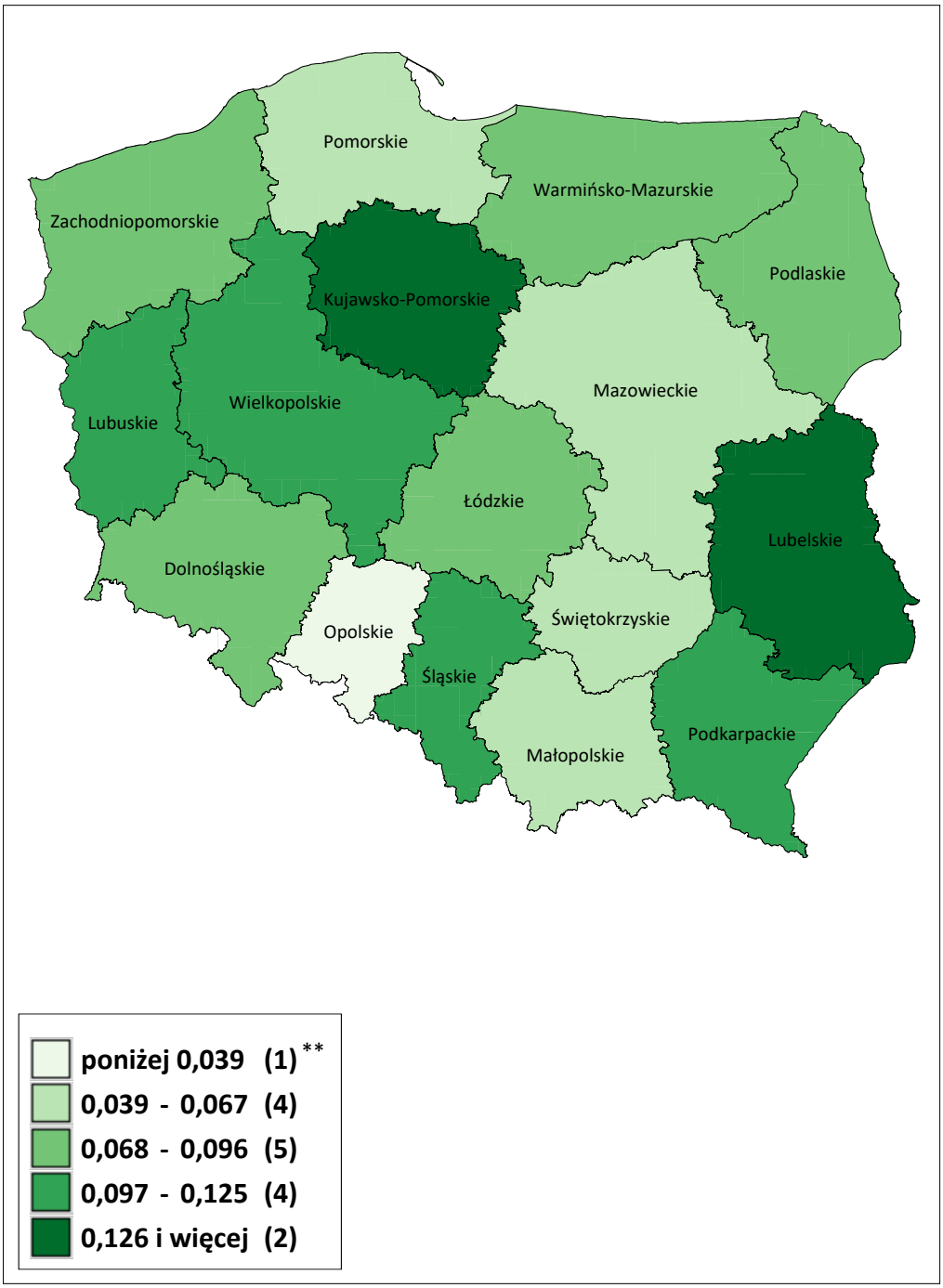

**) poza rolnictwem indywidualnym*

***) liczba województw*

Tabl. 23 Renty z tytułu niezdolności do pracy spowodowanej chorobą zawodową przyznane w 2020 r. według płci rencistów i wybranych rodzajów chorób*)

Choroby zawodowe	Ogółem		Mężczyźni		Kobiety	
	liczba	w odset-kach	liczba	w odset-kach	liczba	w odset-kach
OGÓŁEM	**327**	**100,0**	**170**	**100,0**	**157**	**100,0**
w tym:						
Pylice płuc	63	19,3	58	34,1	5	3,2
Choroby opłucnej lub osierdzia wywołane pyłem azbestu	3	0,9	1	0,6	2	1,3
Astma oskrzelowa	5	1,5	3	1,8	2	1,3
Choroby narządu głosu	122	37,3	19	11,2	103	65,6
Nowotwory złośliwe	14	4,3	13	7,6	1	0,6
Choroby skóry	5	1,5	1	0,6	4	2,5
Choroby układu ruchu	32	9,8	15	8,8	17	10,8
Przewlekłe choroby obwodowego układu nerwowego	13	4,0	1	0,6	12	7,6
Uszkodzenia słuchu	25	7,6	24	14,1	1	0,6
Zespół wibracyjny	4	1,2	4	2,4	-	-
Choroby zakaźne	27	8,3	20	11,8	7	4,5

*) *choroby zawodowe zgodnie z Obwieszczeniem Prezesa Rady Ministrów z dnia 4 września 2013 r. (Dz. U. 2013 r., poz. 1367)*

Rys. 16 Struktura rent z tytułu niezdolności do pracy spowodowanej chorobą zawodową przyznanych w 2020 r. według wybranych rodzajów chorób i płci rencistów

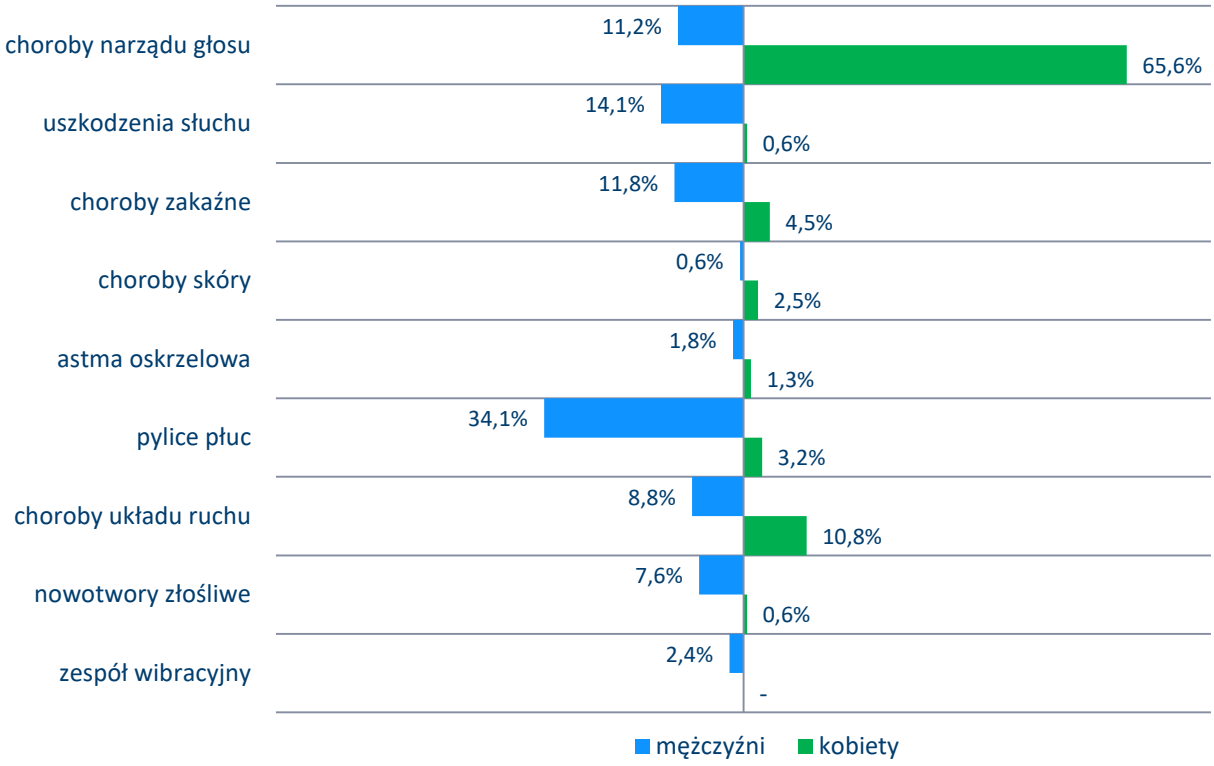

Rys. 17 Renty z tytułu niezdolności do pracy spowodowanej chorobą zawodową przyznane w latach 2019 - 2020 r. według wybranych rodzajów chorób

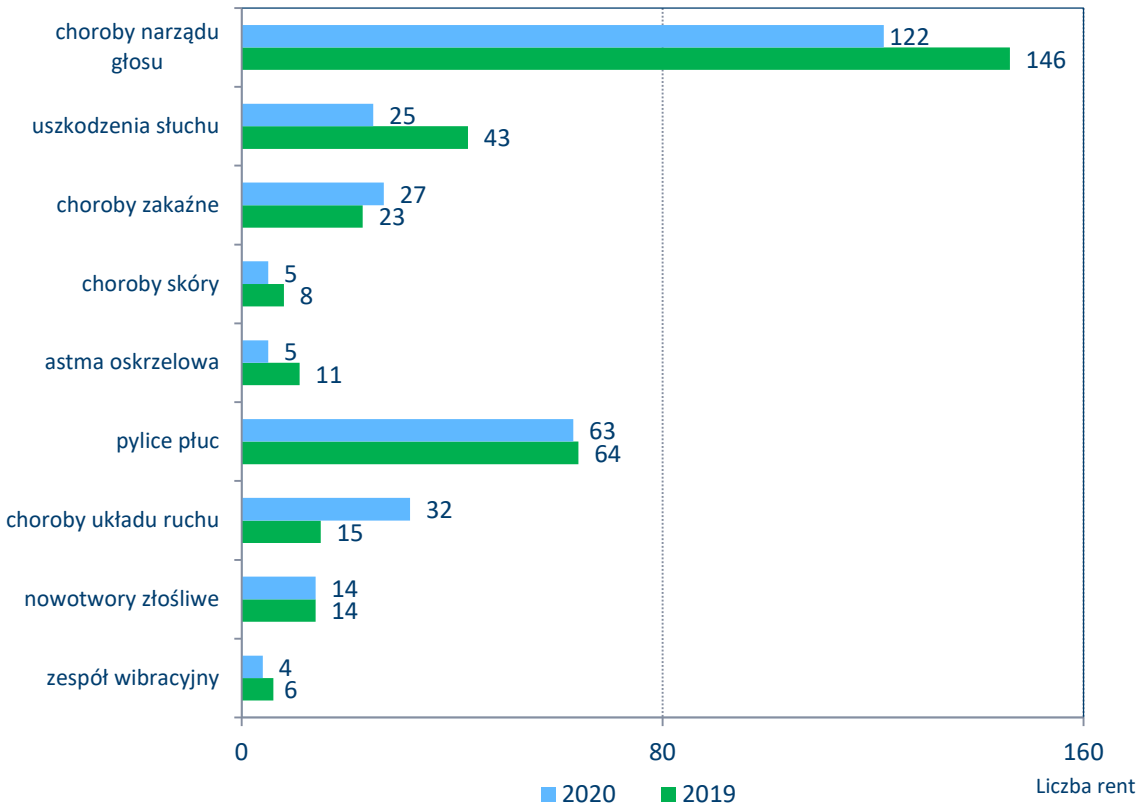

Tabl. 24 Renty z tytułu niezdolności do pracy spowodowanej chorobą zawodową przyznane w 2020 r. według wybranych sekcji gospodarki narodowej w przeliczeniu na 1000 pracujących

Wyszczególnienie	Renty z tytułu niezdolności do pracy spowodowanej chorobą zawodową		
	Ogółem	w odsetkach	na 1000 pracujących *)
OGÓŁEM	**327**	**100,0**	**0,025**
w tym:			
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	19	5,8	0,171
Górnictwo i wydobywanie	45	13,8	0,334
Przetwórstwo przemysłowe	89	27,2	0,032
Budownictwo	14	4,3	0,014
Handel i naprawy	6	1,8	0,003
Transport i gospodarka magazynowa	5	1,5	0,005
Edukacja	119	36,4	0,099
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	17	5,2	0,019

*) *poza rolnictwem indywidualnym.*

Rys. 18 Renty z tytułu niezdolności do pracy spowodowanej chorobą zawodową przyznane w 2020 r. według wybranych sekcji gospodarki narodowej w przeliczeniu na 1000 pracujących *)

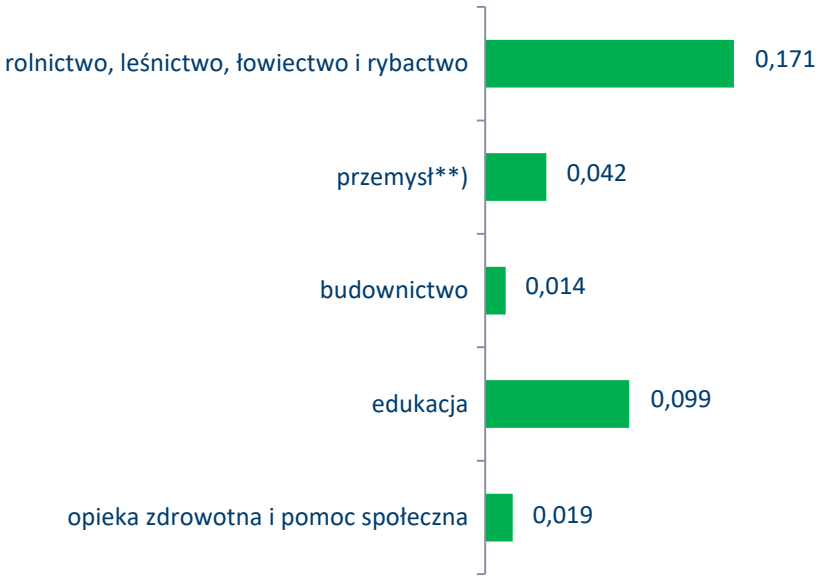

*) *poza rolnictwem indywidualnym.*

**) *przemysł: górnictwo i wydobywanie; przetwórstwo przemysłowe; wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych; dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją.*

Tabl. 25 Renty z tytułu niezdolności do pracy spowodowanej chorobą zawodową przyznane w 2020 r. według województw w przeliczeniu na 1000 pracujących

Województwa	Renty z tytułu niezdolności do pracy spowodowanej chorobą zawodową		
	Ogółem	w odsetkach	na 1000 pracujących *)
OGÓŁEM	**327**	**100,0**	**0,025**
Dolnośląskie	40	12,2	0,037
Kujawsko-pomorskie	12	3,7	0,019
Lubelskie	24	7,3	0,044
Lubuskie	18	5,5	0,057
Łódzkie	9	2,8	0,011
Małopolskie	16	4,9	0,013
Mazowieckie	34	10,4	0,014
Opolskie	1	0,3	0,003
Podkarpackie	22	6,7	0,036
Podlaskie	2	0,6	0,006
Pomorskie	6	1,8	0,007
Śląskie	74	22,6	0,045
Świętokrzyskie	4	1,2	0,012
Warmińsko-mazurskie	5	1,5	0,013
Wielkopolskie	50	15,3	0,037
Zachodniopomorskie	10	3,1	0,019

*) *poza rolnictwem indywidualnym.*

Rys. 19 Renty z tytułu niezdolności do pracy spowodowanej chorobą zawodową przyznane w 2020 r. według województw w przeliczeniu na 1000 pracujących *)

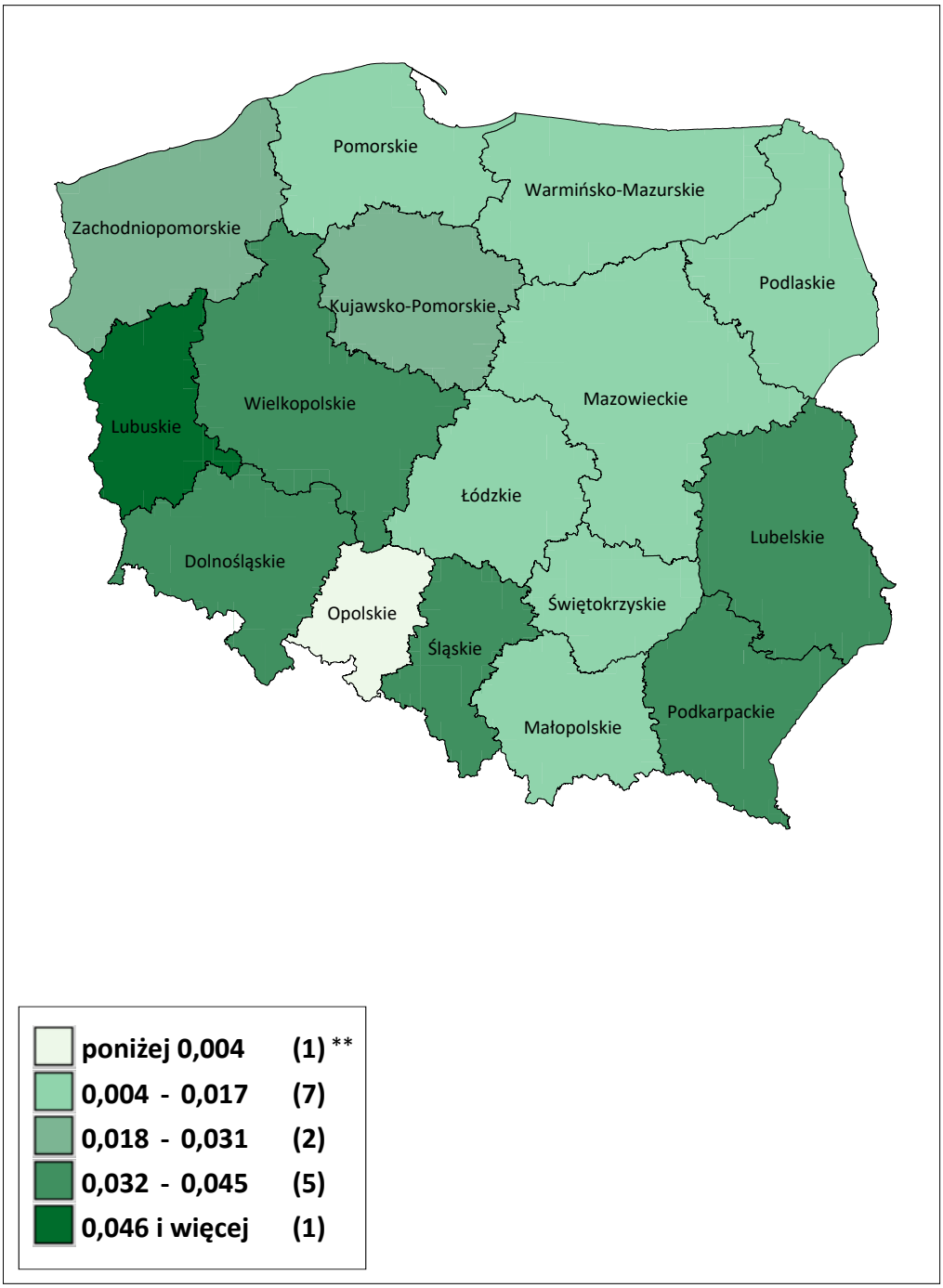

**) poza rolnictwem indywidualnym*

***) liczba województw*

Tabl. 26 Renty z tytułu niezdolności do pracy wypadkowe przyznane w 2020 r. według wysokości podstawy wymiaru wyrażonej w % przeciętnego wynagrodzenia oraz płci rencistów

Wysokość podstawy wymiaru w % przeciętnego wynagrodzenia*)	Ogółem		Mężczyźni		Kobiety	
	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach
OGÓŁEM	**1 457**	**100,0**	**1 084**	**100,0**	**373**	**100,0**
do 49,99	456	31,3	332	30,6	124	33,2
50,00 – 74,99	330	22,6	252	23,2	78	20,9
75,00 – 99,99	231	15,9	183	16,9	48	12,9
100,00 – 149,99	272	18,7	182	16,8	90	24,1
150,00 – 199,99	109	7,5	79	7,3	30	8,0
200,00 – 250,00	56	3,8	53	4,9	3	0,8
250,01 i więcej**)	3	0,2	3	0,3	-	-
przeciętny wskaźnik	**82,04**		**83,11**		**78,93**	

*) *jest to relacja wynagrodzeń świadczeniobiorcy do przeciętnych wynagrodzeń z okresu jaki brany jest do ustalania podstawy wymiaru w momencie przyznania renty*

**) *od 2003r. zgodnie z art. 17 pkt 3 ustawy wypadkowej przy ustalaniu podstawy wymiaru nie stosuje się ograniczenia wskaźnika wysokości podstawy wymiaru renty do 250%. W przypadku wykorzystania do wyliczenia wysokości świadczenia wyższego niż 250% wskaźnika wysokości podstawy, nie obowiązują gwarancje dotyczące wysokości świadczenia.*

Rys. 20 Podstawa wymiaru rent z tytułu niezdolności do pracy wypadkowych przyznanych w 2020 r. wyrażona w % przeciętnego wynagrodzenia według wybranych sekcji gospodarki narodowej

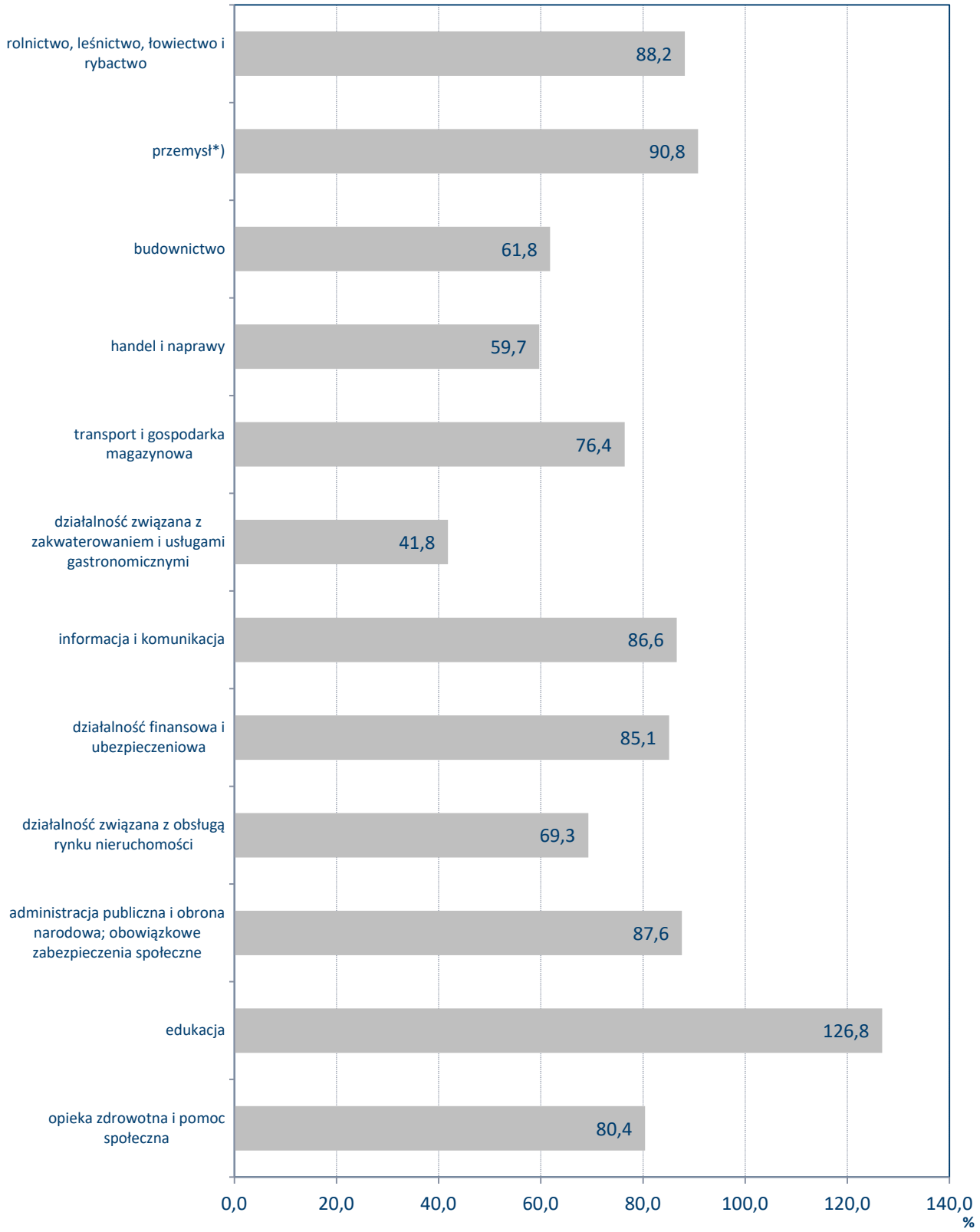

*) *przemysł: górnictwo i wydobywanie; przetwórstwo przemysłowe; wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych; dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją.*

5. Renty rodzinne wypłacane przez ZUS

Od lat obserwuje się systematyczny spadek liczby osób pobierających reny rodzinne.

W 2020 r., w porównaniu z rokiem poprzednim, przeciętna miesięczna liczba rent rodzinnych była niższa o 0,9%, zaś rent rodzinnych wypadkowych – o 4,1%.

Z tytułu wypadków przy pracy, które stanowiły przyczynę zgonu osób, po których przyznano renty rodzinne wypadkowe, przeciętnie miesięcznie wypłacano 15,4 tys. rent, natomiast z tytułu chorób zawodowych - 3,4 tys. rent rodzinnych.

Tabl. 27 Renty rodzinne ogółem i renty rodzinne wypadkowe wypłacane przez ZUS w latach 2019 – 2020

Wyszczególnienie a – rok poprzedni = 100		Przeciętna miesięczna liczba rent w tys.	Przeciętna miesięczna wypłata renty w zł.
renty rodzinne – ogółem	2019	1 227,9	2 079,38
	2020	**1 216,6**	**2 199,84**
	a	99,1	105,8
w tym:			
renty rodzinne wypadkowe	2019	21,9	2 463,45
	2020	**21,0**	**2 576,01**
	a	95,9	104,6

Rys. 21 Przeciętna miesięczna liczba rent rodzinnych w latach 2019 - 2020

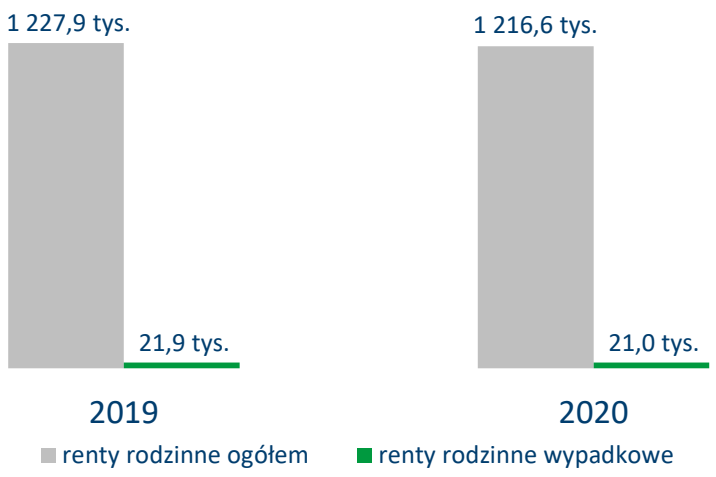

Tabl. 28 Renty rodzinne wypadkowe wypłacane przez ZUS w 2020 r.

Wyszczególnienie	Przeciętna miesięczna liczba rent w tys.
OGÓŁEM	**21,0**
renty z tytułu wypadku przy pracy	15,4
renty z tytułu wypadku w drodze do lub z pracy *)	2,1
renty z tytułu choroby zawodowej	3,4

*) *dotyczy tylko rent przyznanych na skutek wypadku w drodze do lub z pracy, który miał miejsce przed 2003 r.*

Rys. 22 Struktura rent rodzinnych wypadkowych wypłacanych przez ZUS w 2020 r.

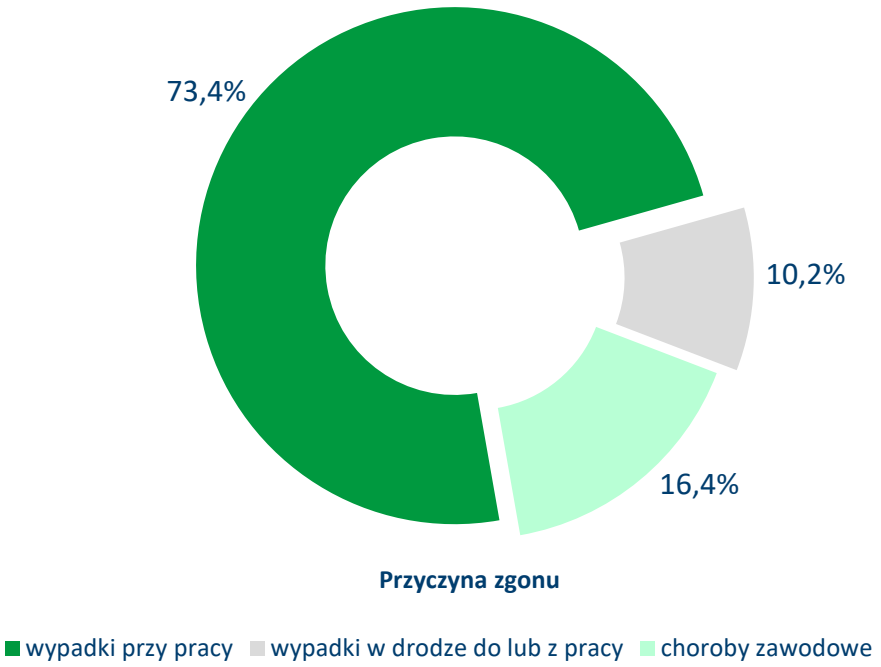

6. Renty rodzinne wypadkowe przyznane przez ZUS w 2020 roku

Następstwem wypadku przy pracy lub choroby zawodowej może być śmierć pracownika**.** Za wypadek przy pracy ze skutkiem śmiertelnym uważa się wypadek, w wyniku którego nastąpiła śmierć osoby poszkodowanej na miejscu wypadku lub w okresie 6 miesięcy od chwili wypadku. Fakt ten stanowi podstawę do przyznania i wypłaty osobom uprawnionym renty rodzinnej z tytułu ubezpieczenia wypadkowego.

W 2020 r. wypłacano przeciętnie miesięcznie 21,0 tys. rent rodzinnych wypadkowych. W odniesieniu do 1 216,6 tys. ogółu rent rodzinnych udział rent rodzinnych wypadkowych stanowił 1,7%.

Jak wynika z badania, w 2020 r. przyznano 210 rent rodzinnych wypadkowych. W porównaniu z rokiem 2019 liczba ta spadła o 23,9% (tj. o 66 przyznanych rent). Należy zauważyć, że w 83,3% przypadków renta rodzinna wypadkowa była przyznawana po rencistach lub po zmarłych ubezpieczonych w wyniku wypadków przy pracy, a w pozostałych 16,7% przypadkach w wyniku choroby zawodowej.

Najliczniejszą grupę, której przyznano renty rodzinne wypadkowe stanowiły dzieci osób zmarłych - 53,8% uprawnionych. Przeciętna liczba uprawnionych do jednej renty rodzinnej wypadkowej po ubezpieczonym lub renciście zmarłym na skutek wypadku przy pracy lub choroby zawodowej wyniosła 1,5 osoby. W przypadku rent rodzinnych po zmarłym renciście na jedno świadczenie przypadało 1,0 osoby, natomiast po ubezpieczonym 1,6 osoby.

Renty rodzinne wypadkowe przyznawane były głównie po zmarłych ubezpieczonych lub rencistach uprzednio zatrudnionych w przemyśle – 31,9% ogółu tych rent rodzinnych, w budownictwie – 20,5%, w transporcie i gospodarce magazynowej – 19,5% oraz w handlu i naprawach – 10,0%.

Średnia wysokość podstawy wymiaru w relacji do przeciętnego wynagrodzenia dla rent rodzinnych wypadkowych przyznanych w 2020 r. kształtowała się na poziomie 97,47% i w stosunku do roku poprzedniego była niższa o 8,0 pkt. procentowych.

Tabl. 29 Renty rodzinne wypadkowe przyznane w latach 2019 - 2020 według przyczyny zgonu osób, po śmierci których zostały przyznane

Wyszczególnienie a – rok poprzedni = 100		Liczba rent
OGÓŁEM[*)]	2019	276
	2020	**210**
	a	76,1
z tego z tytułu:		
wypadków przy pracy	2019	219
	2020	**175**
	a	79,9
chorób zawodowych	2019	57
	2020	**35**
	a	61,4

[*)] ponadto: w 2020 r. przyznano 1 rentę rodzinną wypadkową powstałą na skutek wypadku w drodze do lub z pracy, który zaistniał jeszcze w 2002 r. (tj. przed wejście od 1 stycznia 2003 r. nowej ustawy wypadkowej)

Rys. 23 Struktura rent rodzinnych wypadkowych przyznanych w latach 2019 - 2020 według statusu osób, po śmierci których zostały przyznane

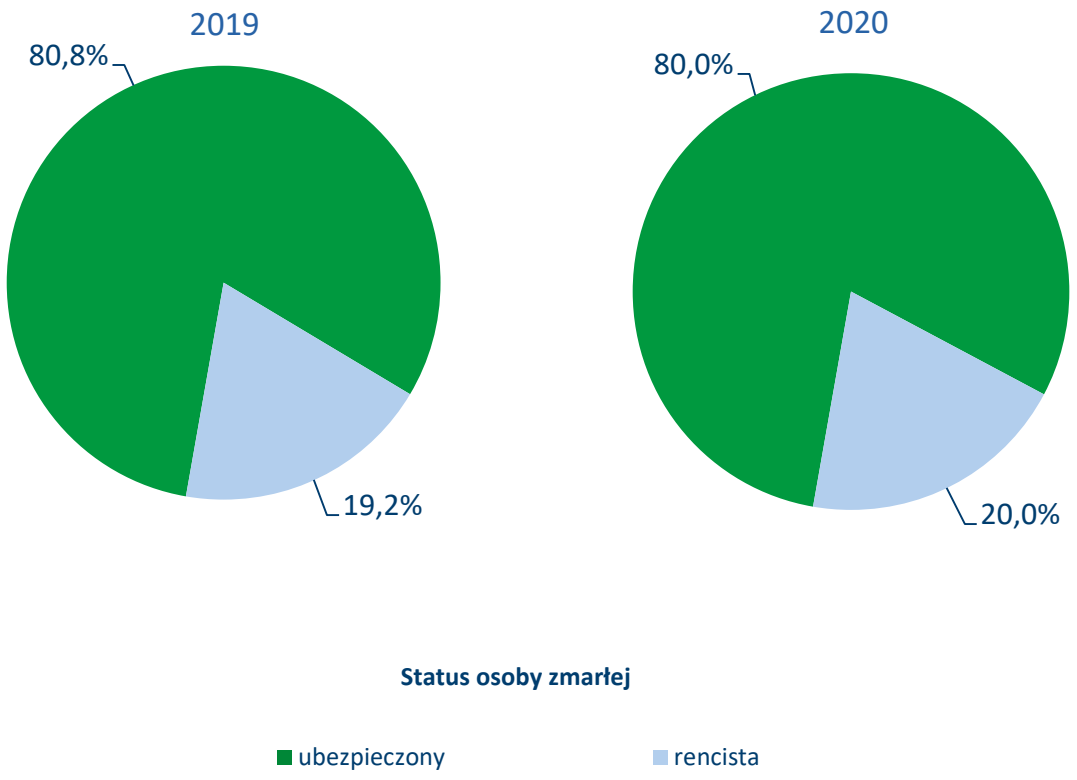

Tabl. 30 Renty rodzinne wypadkowe przyznane w 2020 r. według przyczyn zgonu osób, po śmierci których zostały przyznane i wybranych sekcji gospodarki narodowej

Wyszczególnienie	Ogółem		Przyczyny zgonu osób, po śmierci których przyznano wypadkowe renty rodzinne			
			wypadek przy pracy		choroba zawodowa	
	liczba	w odset-kach	liczba	w odset-kach	liczba	w odset-kach
OGÓŁEM	**210**	**100,0**	**175**	**100,0**	**35**	**100,0**
w tym:						
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	11	5,2	10	5,7	1	2,9
Górnictwo i wydobywanie	27	12,9	11	6,3	16	45,7
Przetwórstwo przemysłowe	33	15,7	20	11,4	13	37,1
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	2	1,0	1	0,6	1	2,9
Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	5	2,4	5	2,9	-	-
Budownictwo	43	20,5	42	24,0	1	2,9
Handel i naprawy	21	10,0	21	12,0	-	-
Transport i gospodarka magazynowa	41	19,5	40	22,9	1	2,9
Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	7	3,3	5	2,9	2	5,7
Edukacja	6	2,9	6	3,4	-	-
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	3	1,4	3	1,7	-	-

Tabl. 31 Renty rodzinne wypadkowe przyznane w 2020 r. po zmarłych rencistach i ubezpieczonych według przyczyn zgonu oraz wybranych zawodów i specjalności*) ubezpieczonych

Wyszczególnienie	Ogółem		Przyczyny zgonu osób, po śmierci których przyznano wypadkowe renty rodzinne			
			wypadek przy pracy		choroba zawodowa	
	liczba	w odset-kach	liczba	w odset-kach	liczba	w odset-kach
OGÓŁEM	**210**	**100,0**	**175**	**100,0**	**35**	**100,0**
w tym:						
Renciści	42	20,0	17	9,7	25	71,4
Kierownicy do spraw produkcji i usług	5	2,4	5	2,9	-	-
Kierownicy w branży hotelarskiej, handlu i innych branżach usługowych	4	1,9	4	2,3	-	-
Specjaliści nauk fizycznych, matematycznych i technicznych	5	2,4	5	2,9	-	-
Średni personel nauk fizycznych, chemicznych i technicznych	8	3,8	8	4,6	-	-
Średni personel do spraw biznesu i administracji	5	2,4	5	2,9	-	-
Sprzedawcy i pokrewni	4	1,9	4	2,3	-	-
Leśnicy i rybacy	4	1,9	3	1,7	1	2,9
Robotnicy budowlani i pokrewni (z wyłączeniem elektryków)	18	8,6	18	10,3	-	-
Robotnicy obróbki metali, mechanicy maszyn i urządzeń i pokrewni	14	6,7	14	8,0	-	-
Elektrycy i elektronicy	5	2,4	5	2,9	-	-
Operatorzy maszyn i urządzeń wydobywczych i przetwórczych	14	6,7	7	4,0	7	20,0
Kierowcy i operatorzy pojazdów	47	22,4	47	26,9	-	-
Robotnicy wykonujący prace proste w górnictwie, przemyśle, budownictwie i transporcie	12	5,7	12	6,9	-	-

*) *zawody i specjalności według Klasyfikacji wprowadzonej Rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 7 sierpnia 2014 r. (Dz. U. 2014 r., poz. 1145)*

Tabl. 32 Osoby uprawnione do rent rodzinnych wypadkowych przyznanych w 2020 r. po ubezpieczonym lub renciście według stopnia pokrewieństwa ze zmarłym

Wyszczególnienie	Liczba osób uprawnionych			Przeciętna liczba uprawnionych do renty
	Ogółem	w tym:		
		Współmałżonek	Dzieci	
Osoby uprawnione do rent rodzinnych - ogółem	**320**	**146**	**172**	**1,5**
Przyznanych po zmarłym:				
- ubezpieczonym	276	111	164	1,6
- renciście	44	35	8	1,0

Tabl. 33 Osoby uprawnione do rent rodzinnych wypadkowych przyznanych w 2020 r. według wieku oraz tytułu otrzymania renty

Wiek osób uprawnionych do renty rodzinnej wypadkowej	Ogółem	Z tego otrzymujący rentę z tytułu:	
		wypadku przy pracy	chorób zawodowych
OGÓŁEM	**320**	**283**	**37**
2 lata i mniej	16	16	-
3 – 6	25	25	-
7 – 15	68	67	1
16 – 19	33	32	1
20 – 24	30	28	2
25 – 29	8	8	-
30 – 39	13	13	-
40 – 49	21	21	-
50 – 59	52	46	6
60 – 64	24	18	6
65 – 69	13	8	5
70 lat i więcej	17	1	16

Rys. 24 Struktura według wieku osób uprawnionych do rent rodzinnych wypadkowych przyznanych w latach 2019 – 2020

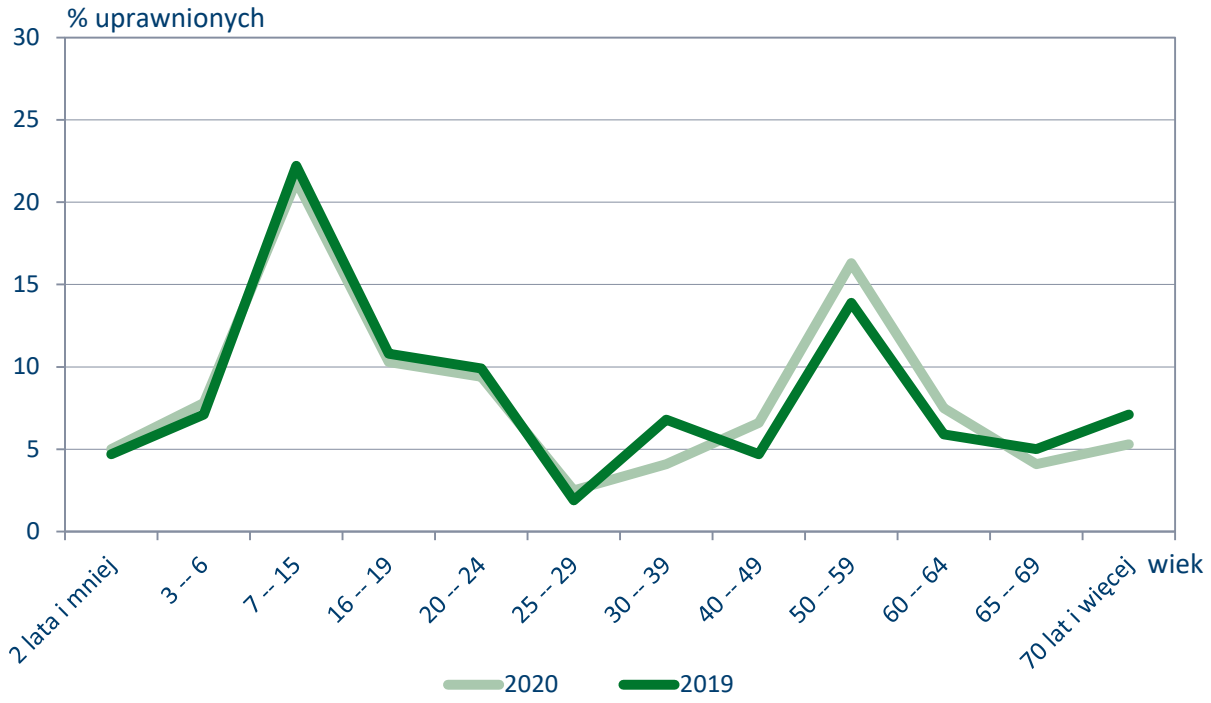

Rys. 25 Struktura wysokości podstawy wymiaru rent rodzinnych wypadkowych według płci osób, po których przyznano świadczenie

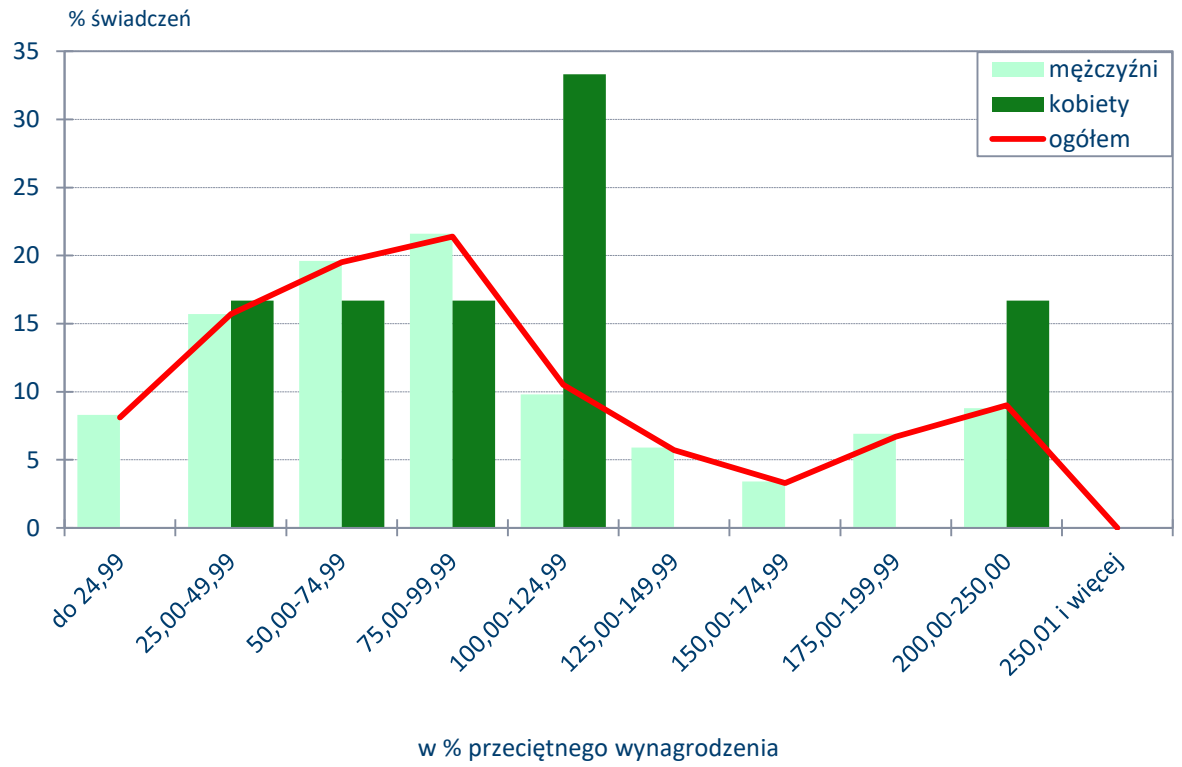

Tabl. 34 Renty rodzinne wypadkowe przyznane w 2020 r. według wysokości podstawy ich wymiaru wyrażonej w % przeciętnego wynagrodzenia oraz płci osób, po których przyznano świadczenie

Wysokość podstawy wymiaru w % przeciętnego wynagrodzenia *)	Ogółem		Mężczyźni		Kobiety	
	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach
OGÓŁEM	**210**	**100,0**	**204**	**100,0**	**6**	**100,0**
do 24,99	17	8,1	17	8,3	-	-
25,00 – 49,99	33	15,7	32	15,7	1	16,7
50,00 – 74,99	41	19,5	40	19,6	1	16,7
75,00 – 99,99	45	21,4	44	21,6	1	16,7
100,00 – 149,99	34	16,2	32	15,7	2	33,3
150,00 – 199,99	21	10,0	21	10,3	-	-
200,00 – 250,00	19	9,0	18	8,8	1	16,7
250,01 i więcej **)	-	-	-	-	-	-
przeciętny wskaźnik	**97,47**		**97,06**		**111,30**	

*) *jest to relacja wynagrodzeń świadczeniobiorcy do przeciętnych wynagrodzeń z okresu jaki brany jest do ustalania podstawy wymiaru w momencie przyznania renty*

**) *od 2003r. zgodnie z art. 17 pkt 3 ustawy wypadkowej przy ustalaniu podstawy wymiaru nie stosuje się ograniczenia wskaźnika wysokości podstawy wymiaru renty do 250%. W przypadku wykorzystania do wyliczenia wysokości świadczenia wyższego niż 250% wskaźnika wysokości podstawy, nie obowiązują gwarancje dotyczące wysokości świadczenia.*

7. Podsumowanie

Wypadki przy pracy są złożonym tematem. Ich przyczyny mogą leżeć zarówno po stronie zaniedbań po stronie pracodawcy, jak i być wynikiem nieprzestrzegania podstawowych zasad BHP przez pracowników. Poziom narażenia na wypadki przy pracy jest mocno zróżnicowany nie tylko w zależności od branży, ale nawet od stanowiska w ramach jednej firmy.

W 2020 r. nastąpił wyraźny spadek liczby wypadków przy pracy. Zgodnie z danymi GUS w 2020 r. odnotowano 62,7 tys. osób poszkodowanych w wypadkach przy pracy, czyli o 24,6 proc. mniej niż w 2019 r. Można więc zaryzykować twierdzenie, że podczas pandemii koronawirusa praca stała się bezpieczniejsza. Wciąż jednak brakuje regulacji dotyczących pracy zdalnej i kwestii ochrony pracowników.

Od wejścia w życie ustawy wypadkowej w 2003 r. do 2012 r. liczba przyznawanych rent wypadkowych zmalała o ponad połowę. W kolejnych latach tj. od 2013 r. ustabilizowała się na poziomie około 1,5 tys. rocznie.

W 2020 r. rentę z tytułu niezdolności do pracy wypadkową przyznano 1 457 osobom. W porównaniu z rokiem poprzednim ich liczba była mniejsza o 4,1%. Renty z tytułu niezdolności do pracy przyznane na skutek wypadku przy pracy stanowiły 77,6% ogółu rent wypadkowych i było ich o 1,4% mniej niż w roku 2019.

W 2019 r. średni wiek rencistów, którym przyznano rentę wypadkową wyniósł 52,6 roku, w porównaniu z rokiem poprzednim był wyższy o niecały rok. W populacji mężczyzn średni wiek wyniósł 52,1 roku, a w populacji kobiet 54,0 roku.

W 72,2% przypadków przyczyną niezdolności do pracy spowodowanej wypadkiem przy pracy były urazy układu kostno-stawowego, oparzenia termiczne czy też chemiczne.

Jedną z konsekwencji, wynikającą z zatrudnienia w warunkach szkodliwych i uciążliwych, są choroby zawodowe. Podobnie jak w 2019 r., w przyczynach przyznawania rent z tytułu niezdolności do pracy spowodowanej chorobą zawodową dominowały dwa schorzenia: choroby narządu głosu (37,3% ogółu rent z tytułu choroby zawodowej) i pylice płuc (19,3%). W dalszej kolejności były: choroby układu ruchu (9,8%) oraz choroby zakaźne (8,3%). W populacji kobiet podstawową przyczyną przyznania renty z tytułu choroby zawodowej były choroby narządu głosu – 65,6% ogółu przyznanych rent z tego tytułu, zaś w populacji mężczyzn były to: pylice płuc – 34,1%, oraz uszkodzenia słuchu – 14,1%.

Następstwem wypadku przy pracy lub choroby zawodowej może być śmierć pracownika. Za wypadek przy pracy ze skutkiem śmiertelnym uważa się wypadek, w wyniku którego nastąpiła śmierć osoby poszkodowanej na miejscu wypadku lub w okresie 6 miesięcy od chwili tego wypadku. Fakt ten stanowi podstawę przyznania i wypłaty osobom uprawnionym renty rodzinnej z tytułu ubezpieczenia wypadkowego.

W 2020 r. wypłacano przeciętnie miesięcznie 21,0 tys. rent rodzinnych wypadkowych. Przyznano - 210 rent rodzinnych wypadkowych, ich liczba w porównaniu z rokiem poprzednim spadła o 23,9% (tj. o 66 przyznanych rent).

W 83,3% przypadków renta rodzinna wypadkowa została przyznana po rencistach lub po zmarłych ubezpieczonych w wyniku wypadków przy pracy, a w pozostałych 16,7% przypadkach w wyniku choroby zawodowej.

Renty rodzinne wypadkowe przyznawane były głównie po zmarłych ubezpieczonych lub rencistach uprzednio zatrudnionych w przemyśle – 31,9% ogółu tych rent rodzinnych, w budownictwie – 20,5%, w transporcie i gospodarce magazynowej – 19,5% oraz w handlu i naprawach – 10,0%.